

Pukwana ya tlhahlo ya go ruta go bala ka dihlopha tša go hlahlwa

Shuter & Shooter
PIETERMARITZBURG • JOHANNESBURG • EAST LONDON • CAPE TOWN

Bangwadi le baphatlalatši ba leboga kudu bengtokelo ka go fana ka tumelelo ya go šomiša mošomo wa bona ka mo pukung yekhwi. Re leka ka mešogofela go hwetša bengtokelo kamoka bao mešomo ya bona e tšwelelago ka pukung yekhwi, gomme baphatlalatši ba ka thabela go hwetša tshedimošo ye e ka thušago go phošolla ge re tshetše maina a bengtokelo ba bangwe, gore re ba leboge dikgatišong tšeo di latelago.



KE TLOLOMOLAO GO SWANTŠHA LE LENGWE LA MATLAKALA GO TŠWA PUKUNG YE NTLE LE TUMELELO YA NGWALOLLO GO TŠWA GO MONG.

Shuter & Shooter Publishers (Pty) Ltd

Shuters Business Park, 45 Willowton Road, Willowton, Pietermaritzburg 3201, South Africa
PO Box 61, Mkondeni 3212, KwaZulu-Natal, South Africa

Copyright © Shuter & Shooter Publishers (Pty) Ltd 2023

First edition 2023

OS1000861

THIS IS A SEPEDI READING SERIES: TLHAHLO YA GO RUTA GO BALA KA DIHLOPHA TŠA GO HLAHLWA

All rights reserved.
No part of this publication may be reproduced, stored in or introduced into a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior written permission from the publisher. Any person who commits any unauthorised act in relation to this publication may be liable to criminal prosecution and civil claims for damages.

Printed by Paarl Media *paarlmedia* , a division of Novus Holdings
xxxx

Dikagare

Matseno v

Teye le Baagišane 1

Nonwane ya Dikenkeng 17

Ba phirimalelwa Tseleng 32

Ke Selemo go a Bjalwa 45

Tswianyana o Kitimišetšwa Bookelong 57

Re ya go Rutha 69

Matseno

Pukwana ye e dirilwe ka go kgethega go thuša barutiši gore ba kgone go šomiša lenaneo le la dipuku tša go ithuta go bala ka dihlopha tša go hlahlwa tše di beakantšwego ka ditlabakelo tša go ithuta. Go na le dipuku tša lenaneo le le sorolwana tša barutwana ba mphato wa 3. Di tla thuša barutiši dithutong tša tšatši ka tšatši go thusa barutwana ba mphato wa 3. Le lengwe la mabaka a a dirago gore go ruta go bala ka dihlopha tša go hlahlwa go se atlege, ke go se be le nako ya go beakanya dithuto.

Dikgato tše morutiši a ka di latelago ge e ba o nale dipuku tša legato la 2.

Legato la pele:

- Netefatša gore o hwetša dihlopha ka go šomiša EGRA goba rubriki go kgetha.
- Dira bonnete bja gore o fe morutwana yo mongwe le yo mongwe sebaka sa go araba goba go bala.
- Ga go morutwana yo a swanetšego ke go feta ke sebaka nako ye telele.

Hlogo: ‘Teye le Baagišane’

Dira karata ye e nago le hlogo ya puku.

Teye le Baagišane

Dira dikarata tša mantšu a mafsa le mantšu a šomišitšwego gantši

Mantšu a mafsa	Mantšu a a šomišitšwego gantši
Dikomiki	Teye
Dipiring	Baagišane
Nkgetlwana	Kuku
Ditounate	Nkime
Fafatla	Letšatši
Lelepola	Nono
Moeng wa bohlokwa	Baile
Bamemiwa	Opela
Dimafine	Koša
Keteka	Paka

Thuto ya 1

- **Boledišanang** ka khabara ya puku.
- **Botšiša,** "Le bona eng? Go direga eng? Ke kae mo ge o nagana?"
- **Botšiša,** "E kaba ke ka kamoreng, ka boapeelong? Goreng o realo?"
- **Bolela** hlogo ya puku**:** "**Teye le baagišane**"
- **Ba bontšhe karata ya hlogo ya puku**:



- **Botšiša,** "O nagana gore kanegelo ye e tlo bolela ka eng? Goreng o realo?"

Bula letlakala le le latelago

- **Halosa,** "Ye ke puku ya mathomo, ya legato la 2, go na le tše dingwe tše 5 re tlogo di bala ge re fetša ye."

Bula letlakala le le latelago

- **Halosa,** "E ngwadilwe ke Shuter & Shooter KwaZulu-Natal, ka ngwaga wa 2020." Ba bontšhe nomoro ya puku, ISBN.

Bula letlakala la 1

- **Botšiša,** "Ke bomang ba? Ke kae mo, gona go direga eng ge o nagana? Na o sa ba gopola bagwera ba bararo ba re badilego ka bona dipukung tša go feta?"
- **Ba bontšhe** mantšu, "**ba dikologile, makatša, paharame, rothiša mare**" halosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "Ke mang a ratago dikuku? Hlalosa gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela.

Bula letlakala 2

- **Botšiša,** "E kaba go direga eng bjale? Ge o nagana kuku ye ke ya eng?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**phetha, šomišane, thušega**' hlalosa gore a ra go reng.

Bula letlakala la 3

- **Botšiša**, "Go direga eng bjale? E kaba ba bolela ka eng? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**kgopolo, dimafini, ditounate, diphaphatha**' bolela gore a ra go reng

Bula letlakala la 4

- **Botšiša,** "Hao! Go direga eng bjale? Ba tlo dira eng ka dikuku tše dintši? Ba bolela ka eng ge o nagana Nono, Kgogo le Baile?"

Bula letlakala la 5

- **Botšiša,** "Ba bolela ka eng? E kaba ba bolela gore ba tlo aragona dikuku bjang
- Hlalosa gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."
- **Ba bontšhe** mantšu '**seripa, moagišane**' hlalosa gore a ra goreng.

Bula letlakala la 6

- **Botšiša,** "E kaba o dira eng bjale Kgogo? O segela mang khekhe?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**Nkime, Tswianyana**'.

Bula letlakala la 7

- **Botšiša,** "O nagana ba dira eng bjale? E kaba ba nyaka go dira eng? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**nkgopotšeng, dipiring**' hlalosa gore a ra go reng.
- **E re,** "Re tla felela mo lehono, re tla tšwela pele nako ye e latelago."
- Ba thuše ba kgone go aga tolotlontšu.

Mošomo

Ngwala tlotlontšu le tlhaloso ya maleba ya mantšu.	
Di dikologile	Go dula ka go dikanetša
Makatša	Go dira selo se motho a sa se naganego
Pharama	Go tšwafa
Rothiša mare	Dijo tša go kgahliša le go ba bose
Phetha	Go fetša
Šomišane	Go dira mmogo
Thusega	Go direlwa se sengwe ke motho
Kgopolo	Monagano
Dimafine	Mohuta wa dikuku
Ditounate	Mohuta o mongwe wa makwinya a swikiri
Diphaphatha	Mohuta wa borotho
Seripa	Setseka
Moagišane	Motho yo a dulago kgauswi le wena
Nkime	Legotlo
Tswianyana	Ngwana wa kgogo
Dipiring	Poleiti ye nnyane ya go sepela le komoki ya tee

Thuto ya 2

- Ba gopotše ka hlogo ya puku: "**Teye le baagišane".**
- **Botšiša,** "Na go be go direga eng mo re feleleditšego gona?"
- **Ba bontšhe** mo le feleditšego gona.

Bula letlakala la 7

- **Botšiša,** "Ba be ba bolela ka eng mo? E kaba ba nyaka go dira teye? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 8

- **Botšiša,** "Nono o ya kae bjale? Na Baile o nyaka go sepela le yena? Ge o nagana hlogo ya kanegelo, na Nono o nyaka go ya go bitša mang?"

Bula letlakala la 9

- **Botšiša,** "Ke bomang ba ba tsenago monyako? Ke dibjana tša eng tše di lego tafoleng? E kaba Kgogo o reng go bona? Na o a ba amogela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**le amogetšwe, Tswianyana, fafatla, go senyegile kae**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 10

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke bomang ba ba emego tafoleng? Na ke letšatši la gagwe la matswalo? O nagana gore ba mo opelela ba reng? O nagana gore gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 11

- **Botšiša,** "Go direga eng mo? Ke ka lebaka la eng Kgogo a e fa Nkime khekhe? E kaba letšatši la gagwe la matswalo ke neng ge o nagana?"
- **Ba bontšhe** lentšu, '**moletlo**' hlalosa gore le ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 12

- **Botšiša,** "O nagana gore Baile o ba felang khekhe? Na yena ga e rate? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 13

- **Botšiša,** "Na ba feditše khekhe? O nagana gore Nkime o nyaka go dira eng? E kaba o nyaka go phutha dibjana? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu, '**moeng, maemo**' hlalosa gore a ra go reng.

Bula letlakala la 14

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? A dira eng matswianyana bjale? Ke eng ye e tšhollogang fase?"
- **Ba bontšhe** mantšu, '**moraleng**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 15

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke ka lebaka la eng ka moka ba lebeletše Nkime?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**ikhomolela, tshwegile, homotše tu!, a tomotše mahlo'.** Hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 16 le 17

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? A dira eng matswianyana bjale? Ka moka ba lebeletše Nkime, na ba nyaka a direng? Ke eng Kgogo a swere Nkime bjale? Na o thabile bjale Nkime?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**gopola, dihlong, kitimiša, duma, ngangišana**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 18 le 19

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale?O dirang Tswianyana setulong? Hao, o swere le thupana e kare o a ba opediša? E kaba e reng koša?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**koša, monyetla, šaetšago**' halosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?

Bula letlakala la 20 le 21

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke ka lebaka la eng ba swarane ka matsogo? Hee! Nkime o nametše setulo bjale? E kaba o thabile?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**a na le sebete, tsikititla**' hlalosa gore a ra goreng.
- **Botšiša,** ""O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba thuše** gore ba kgone go itirela tlotlontšu.

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya wona ye e nepagetšego pukung ya tlhaloso ya mantšu	
Le amogetšwe	Go dumelelwa go ba karolo ya kopano
Tswianyana	Ngwana wa Kgogo
Moletlo	Mokete
Phaphatha	Go leboga ka lethabo
Moeng	Motho yo a memilwego
Maemo	Motho wa sebaka sa godimo
Ikhomolela	Go se bolele selo
Tshwegile	Go se sware ke se sengwe gabotse
Gopola	Go nagana
Dihlong	Go tšhaba mahlo a batho
Tsikiritla	Go swara mongwe gore a sege
Duma	Go rata selo
Ngangišana	Go se dumelelane ka se sengwe
Koša	Se se opelwago
Saetša	Go opela wa tšwa tšhuneng
A na le sebete	Go se be tšhabe mahlo a batho
Moraleng	Ko mo go apeelwan

Thuto ya 3

- Ba gopotše hlogo ya puku: '**Teye le baagišane'.**
- **Botšiša,** "Na go be go diragala eng mo re feleleditšego gona."
- **Ba bontšhe** mo le feleleditšego gona.

Bula letlakala la 21

- **Botšiša,** "O be a nameletše eng setulong? Na o be a reng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 22

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke ka lebaka la eng ka moka ba phagamišetša Nkime matsogo? E kaba o reng go bona?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**thuto, fana**' hlalosa go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 23

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke bomang ba ba emego monyako? E kaba ba reng?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**letšhogo, kwametšwa**' hlalosa gore e ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 24 le 25

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke ka lebaka la eng ba emišeditše Nkime matsogo le Matswianyana? E kaba ba šetše ba sepela baagišane ge o nagana ka hlogo ya nonwane?"
- **Ba bontšhe** mantšu, '**bagale, leboga**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala 26 le 27

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale. E kaba babolela ka eng bagwera?"
- **Ba bontšhe** mantšu, "**hlokomela, nnete ye e tšwelego matsong, botho**' a ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala 28 le 29

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? E ka ba bolela ka eng bjale Kgogo le bana ba gagwe? Ba kae bagwera ba Kgogo bjale? Ke kobo ya mang ye? E kaba o tlo e apara kae?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**theko ya godimo, mabakeng a bohlokwa, boitshepo**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala 30

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Go na le eng kobong mo fase? E ka ba e jelwe ke eng?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**tšwafa, modumo**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala 31

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke ka lebaka la eng Nkime a dutše a le tee? Na o naganne eng ge a dutše a le tee bjalo?"
- **Ba bontšhe** mmolelwana '**nagana gampe**' hlalosa gore le ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala 32 le 33

- **Botšiša,** "O dira eng bjale Nkime? Ke ka lebaka la eng a lebelela ga moagišane mo a bego a ile teyeng gona? Matswianyana a moagišane a boela gae le ona?"
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala 36 le 37

- **Botšiša,** "E ka ba a šetše fihlile gae matswianyana a moagišane? E ka ba a tla robala ga bose ge ba nagana ka dikuku tša Kgogo?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**hlobaela, lora**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tla tšwela pele nako ye e tlago ra kwa gore kanegelo e fedile bjang."
- **Ba thuše gore ba kgone go itirela tlotlontšu.**

Mošomo

Ngwala mantšu a mafsa le tlhaloso ya wona morago o a lokele ka dipukung tša tlhaloso ya mantšu.	
Thuto	Selo se o ithutago sona
Fana	Go fa batho se o nago le sona
Lebogela	Go leboga sebakeng say o mongwe
Kwametša	Go metša selo o se wa sohla
Bogale	Bafenyi
Hlokomela	Go leta
Nnete ye e tšwelego matsogo	Nnete ya go hloka maaka
Botho	Go swara batho gabotse
Theko ya godimo	Ya go go bitša mašeleng a godimo
Mabakeng a bohlokwa	Mabakeng a go kgethega
Boitshepo	Go itshepha
Tšwafa	Go tšhaba go dira mošomo
Modumo	Lešata
Nagana gampe	Go naganela motho dilo tše dimpe
Lora	Go bona dilo o robetše
Hlobaela	Go se kgone go robala

Thuto ya 4

- **Go tlo balwa** puku lehono.
- **Ba gopotše** hlogo ya puku: '**Teye le moagišane**'.
- **Ba balele** hlogo ya puku.

Bula letlakala la 1

- **Ba balele mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba dikologile tafola? Ke bomang ba lebeletšego khekhe? O nagana gore ke ka lebaka la eng ba e lebeletše?"
- **Morutwana o tee a bale mafoko a 2 ao a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng Nono a sa kgone go dira selo? O be a nyamišwa ke eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala 2

- **Morutwana o tee a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng go reta motho? E ka ba ba retelang Kgogo?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng 'go kwera'? O be a kwera mang Nono? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala 3

- **Morutwana o tee a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O eleditše a reng Kgogo?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ba tlile ka dikgopolo dife ka nako ye ba bego ba boledišana?"
- **Morutwana yo mongwe o bala lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng go re be ba šetše ba ipona ba na le tafola ya bona? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala 4

- **Morutwana o tee a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ba be ba thabišwe ke eng? O botšišitše a reng Kgogo?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke mang a re go ba tla fetša khekhe? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala 5

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "O ipoleletše a reng Baile?"
- **Morutwana yo mongwe o bala lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana gore ba tlo feleletša ba dumelelane boBaile go bitša baagišane go tla go ja khekhe? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 6

- **Morutwana yo mongwe o bala lefoko le tee.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng go bontšhana?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Na ba feleleditše ba dumelelane go mema mang?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke mang yo a bego a yo bitša baagišane? Ke mang yo a bego a yo lokiša dilo tša teye? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 7

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye Tswianyana a se a e balago dilong tša teye?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Nono o gopoditše Tswianyana dilo dife?"
- **Morutwana yo mongwe o bala lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** "O ba laetše a reng Kgogo? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 8

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng Nono a se swanela go ba yena a bitšago Nkime? Kganthe dikatse di ja eng?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng go kitimiša? Baile o kgadimoditše Tswianyana a reng? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 9

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** “Ke mang a amogetšego baagišane ge ba fihla?”
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** “E be e le letšatši la mang la matswalo? E ka ba o be a bolela nnete Nkime?”
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** “Go ra go reng go keteka letšatši la matswalo? Go ra go reng go fafatla? E ka ba o fafatlile a reng Tswianyana? Kgogo o ra go reng ge a re go senyegile kae Tswianyana? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela.”

Bula letlakala 10

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** “Na koša ye ba tlo e opelelago Nkime e tlo reng?”
- **Morutwana yo mongwe o bala temana ya mathomo ya koša**.
- **Botšiša,** “Ba reng go Nkime?”
- **Ka moka ba bala mafoko a mabedi a mafelelo.**
- **Botšiša,** “O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?”

Bula letlakala la 11

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša**, “Ke ka lebaka la eng ba segela Nkime pele?”
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, “O nagana gore Nkime o tla reng ge ba re ba ipaketše khekhe?”
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** “Ke eng moletlo?”
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** “Ke ka lebaka la eng Lesiba a duma go latswa poleiti? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela.”

Bula letlakala 12

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3.**
- **Botšiša**, “Ke ka lebaka la eng Baile a ba fa seripa sa gagwe?”
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** “Ke go dira eng go leboga wa phaphatha?”
- **Morutwana yo mongwe o bala lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** “Ke mang ngwanabo Lesiba? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?

Bula letlakala 13

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** “Na ba tla dumela gore Nkime a hlatswe dikomiki? Go reng o realo?”
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** “Ke eng moeng? Go swara motho bjalo ka motho wa maemo a godimo ke go dira eng?”
- **Morutwana yo mongwe o bala lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** “Ke ka lebaka la eng a nyaka go itebogela ka koša? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela.”
- **E re**, “Re tla feletša mo lehono. Re tla tšwela pele nako ye e tlago.”.”

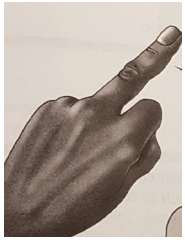
Ba thuse ka mokgwa wa menwana ye mehlano ge ba kopana le lentšu leo ba sa le tsebego:



Monwana wa mogogorupa – Tlogola lentšu le o sa le tsebego, o bale lefoko ka moka.



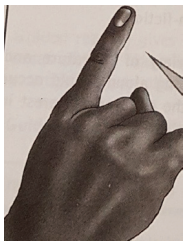
Monwana wa go šupa – lebelela seswantšho le hlogo.



Monwana wa gare – ipotšiše gore ke karolo efe ya lentšu ye o sa kgonego go e bala.



Monwana wa bobedi – bitša lentšu go latela modumo.



Monwana o monnyane – Botšiša morutiši wa gago gore na lentšu le ra goreng.

Thuto ya 5

- Ba gopotše hlogo ya puku: '**Teye le baagišane**' le **mokgwa wa menwana ye mehlano**.
- **Botšiša,** "Re feleleditše go direga eng?"

Bula letlakala 13

- **Botšiša,** "O be a nyaka go dira eng Nkime? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala 14

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "E ka ba go dumelelwane ka eng? Matswianyana a be a lla ka eng?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng bjale ka ge ba boile ka moraleng?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba dula ditulong? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 15

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng a bonala a tshwenyegile Nkime? Goreng a tomotše mahlo?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Na Nkime o be a tseba koša ye a tlago go e opela?"
- **Morutwana yo mongwe o bala lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** "Nono o ileng ge a kgala Tswianyana? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 16

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Keng ye e be e dira gore Nkime a se opele? Ke ka lebaka la eng a tšere nako ye telele gore a bolele gore o lebetše koša?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Baile le Kgogo ba kgala matswianyana? Ba botšiša eng?"
- **Morutwana yo mongwe o bala lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** "Nono a re ke ka lebaka la eng Nkime a se a swanela go swarega gampe? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?

Bula letlakala la 17

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Nono o be a tlo mo dira eng Nkime ge nkabe e se tšatši la gagwe la matswalo? Ke ka lebaka la eng batho ka moka ba swanetše go opela?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ngangišano e be e le ya eng? Tswianyana o re ba dire eng?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Na ba feleleditše ba dumelelane ka eng? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 18

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke eng khwaere? Ke ka lebaka la eng Tswianyana a re ba tla theeletša yena?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "E kaba ba dumela go latela Tswianyana? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 19

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng go šaetša? Ba tlo dira motho wa go šaetša eng?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng Tswianyana a re ba gohlole? Nono o mmotšiša go reng?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Na ba feleleditše ba opetše? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 20

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "E kaba e reng koša? O gona yo a le tsebago?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Go bina go ra go reng?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "E re, sa ka ke sa mang? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 21

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Na Nkime o tšere kae sebete?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Nkime o be a nagana gore baagišane ba gagwe ke batho ba ba bjang? Nono o kitimišetšang Nkime ge o nagana?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana gore Nono o be a se a nagana bobe? Ka lebaka la eng o realo? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 22

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke thuto e fe ye Nkime a rego ba mo rutile yona?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye Nkime a tshepišitšego go e dira?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Nkime o kgopetše gore ba mothuše ka eng? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela.

Bula letlakala la 23

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke eng bokgoni? Ke bofe bokgoni bjo bo botšhwago ke Nono?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Na matswianyana a be a tšhaba eng? Ke go dirang go kwametša? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

E re, "Re tla tšwela pele nakong ye e tlang re kwe gore kanegelo e tšwela pele bjang.

Ba thuše gore ba kgone go araba dipotšišo mabapi le kanegelo.

E reng hlogo ya kanegelo ye? Teye le Baagišane

Mookotaba wa kanegelo ke ofe? Kuku ye ba e pakilego.

Ke mang moanegwathwadi? Ke Kgogo

Kanegelo ye e diregile neng? Nakong e fetileng.

Mošomo

Araba dipotšišo tša mabapi le kanegelo.	
Dipotšišo	**Dikarabo**
E reng hlogo ya kanegelo ye?	
Mookotaba wa kanegelo ke ofe??	
Ke mang moanegwathwadi wa kanegelo?	
Kanegelo ye e diregile neng?	

- Ba gopotše hlogo ya puku: '**Teye le baagišane**' le mokgwa wa menwana ye mehlano

Bula letlakala la 23

- **Botšiša,** "Re feleleditše go direga eng? E kaba ba sepetše boNkime le matswianyana a moagišane? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 24

- **Ba balele** mafoko a 2.
- **Botšiša,** "Ba be ba ya kae boNkime le matswianyana?"
- **Morutwana yo mongwe o bala lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** "BoBaile go reng ba be ba lebeletše Nkime le matswianyana? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 25

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba bethantšha diatla? Ke eng mogale?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ba be ba bolela ka eng? Ke kgopolo efe ye botse?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke go dira eng go aga segwera? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 26

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye Baile a ba gopoditšego yona?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke nnete ye bjang ye e tšwelego matsogo?"
- **Morutwana yo mongwe o bala lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** "Ba be ba lebogelang Kgogo le Baile? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 27

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye ba bolelago ka yona gore ba be ba sa e tsebe?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke eng ba sa nyake legotlo? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 28

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "E bjang roko ye go bolelwago ka yona? Go ra go reng gore theko ya godimo?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "O nagana gore go diregile eng ka roko? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 29

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O nagana gore o hweditše roko ya gagwe e le bjang?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke eng woteropo?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Na ke eng e dirilego gore a nyake go wela fase? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 30

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Kganthe e be e le eng?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke eng ye e ilego ya e senya? Roko e jele ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "E be e le lešoba la eng?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana gore e be e le Nkime goba ba bagwe ba go swana le yena? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 31

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng a nagana ka se se diregilego go yena?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Na o be a nagana eng ka baagišane ba gagwe? Ke ka lebaka la eng a ba tšhaba?"

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye e dirago gore a nagana gore megopolo ya gagwe e be e se nnete? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."
- **Botšiša,** "O be a nagana bjang ka baagišane ba gagwe? Go reng a be a tšhaba?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye ilego ya dira gore a bone gore o be a sa nagane selo sa nnete? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 32

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Ke ka lebaka la eng e le baagišane ba go loka?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Na Nkime o tšere sephetho se sefe?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Nkime o ithutile thuto efe go baagišane? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 33

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O ipoditše go reng Nkime, ka lebaka la eng?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Nkime o ile a ipotša gore o tlo dira eng ka mafela a moagišane? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 34

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng a be a duma go tsena ka ntlong ya bona?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Nkime o be a e ya go ja eng ka ga baagišane?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke eng e dirilego gore Nkime a se sa nyaka go ja dilo tša baagišane? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 35

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O nagana gore ke bose bofe bjo ba bolelago ka bjona?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke sephetho sefe se se ilego sa tšea ke matswianyana?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "E kaba ke mafahla matswianyana a? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 36

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "O nagana ke eng e dirilego ba tšhwe ba robale?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Na a lorile ka eng matswianyana?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Le lorile eng Letswianyana le lengwe? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela.

Bula letlakala la 37

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "E ka ba le llela eng letswianyana?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke mang yo a ilego a lora? O lorile eng wena?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng letswianyana le lengwe le be le hlobaela? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 38

- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "E kaba kanegelo e tlo fela bjang?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye ba bego ba e dira gotee?"
- **Morutwana yo mongwe o bala mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Na mafetšo a kanegelo a bile bjang?"
- **E re,** "Re tla fetša mo lehono. Re tla tšwela pele nakong ye e tlago re bapale papadi ka kanegelo."

- Thuša barutwana ba kgone go fetola dipotšišo tša kanegelo ka kwešišo.
- **Ke thuto efe ye Nkime a ithutilego yona?**: Gore o rate moagišane wa gago.
- **O tšere sephetho sefe Nkime?:** Gore o swanetše a tsebe motho pele a ka nagana gore o bjang.
- **Letswianyana le lorile eng?:** Le lorile ka letšatši la lona la matswalo le opela koša.
- **E be e le baagišane ba ba bjang boKgogo le Nkime?:** Ba be ba sa kwane, ba sa etelane, ba sa dire dilo gotee.
- **Ke diphetogo dife di bilego gona ka morago ga teye le khekhe tše ba bilego le tšona?:** Ba naganne tšohle tše di botse ka baagišane. Ba thoma go dira dilo gotee.

Mošomo

Araba dipotšišo tša mabapi le kanegelo.	
Dipotšišo	**Dikarabo**
Ke thuto efe ye Nkime a ithutilego yona?	
O tšere sephetho sefe Nkime	
Letswianyana le lorile eng?	
E be e le baagišane ba ba bjang boKgogo le Nkime	
Ke diphetogo dife di bilego gona ka morago ga teye le khekhe tše ba bilego le tšona?	

Thuto ya 7

- Ba gopotše hlogo ya kanegelo le tatelano ya ditiragalo.
- **E re**, “Lehono go bapalwa papadi ka kanegelo.”
- **Botšiša,** “Ke bomang e tla bago baanegwa? Nono, Kgogo, Baile le bana ba bona.”
- **Botšiša,** “Ke mang e tla bago Nkime le matswianyana a moagišane?”
- **Botšiša,** “Ke mang e tla bago mmago matswianyana?”
- **Botšiša,** “Ke mang a tlogo anega kanegelo?”
- **E re,** “Ba bangwe ba tla thuša baanegwa.”
- Papadi e ya thoma. Ba gopotše ge ba sa gopole tatelano ya ditiragalo.

Mošomo

Araba dipotšišo tše di latelago	
Dipotšišo	**Dikarabo**
Ke mang moanegwathadi?	
Ke thuto e fe ye re e hwetšago kanegelong?	
Ke bomang baanegwa ba bangwe?	
E be e le dithaloko dife tše di bilego gona?	
Ke eng sephetho sa kanegelo?	
Hlogo ya kanegelo e reng?	

Hlogo: ‘Nonwane ya Dikenkeng’

- Dira karata ye e nago le hlogo ya puku.

Nonwane ya Dikenkeng

Dira dikarata tša mantšu a mafsa le mantšu a a šomišitšwego gantši.

Mantšu a mafsa	Mantšu a a šomišitšwego gantši
Ntwadumela	Nonwane
Sethokweng	Dikenkeng
Maswi	Maswi
Mašemong	Lakabane
Bogadi	Tshela
Nokeng	Mokoti
Mošimane	Mašemong
Rathela	Ngwana
Hlobaela	
Kgahla	
Mokgaritswane	
Khuta	
Fofora	
Sekgotho	
Kgamelo	
Mokoti	
Tsupelwe	
Ruruga	
Kgebelela	
Modu	
Dikebekwa	

- **Boledišanang** ka khabara ya puku.
- **Botšiša,** "Le bona eng? Go direga eng? Ke kae mo ge o nagana?"
- **Botšiša,** "E kaba ke nokeng, gae, goba sethokgweng? Gobaneng o realo?"
- **Bolela** hlogo ya puku: '**Nonwane ya Dikenkeng**'
- **Ba bontšhe karata ya hlogo ya puku:**

Nonwane ya Dikenkeng

- **Botšiša,** "Nagana gore nonwane ye e tlo bolela ka eng? Ke ka lebaka la eng o realo?"

Bula letlakala le le latelago

- **Halosa,** "Ye ke puku ya 2, ya legato la 2, go na le tše dingwe tše 4 re tlogo di bala ge re fetša ye."

Bula letlakala le le latelago

- **Halosa,** "E ngwadilwe ke Shuter & Shooter KwaZulu-Natal, ka ngwaga wa 2020." Ba bontšhe nomoro ya puku, ISBN.

Bula letlakala la 1

- **Botšiša,** "Ke bomang ba? Ke kae mo, gona go diragalang ge o nagana? O sa gopola bagwera ba bararo ba re badilego ka bona Nakong ya go feta?"
- **Ba bontšhe** mantšu, '**robala, laelana**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 2 le 3

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Goreng ba lebeletše Kgogo ge o nagana?"
- **Ba bontšhe** mantšu, '**E rile e le nonwanae, keleketla**' hlalosa gore a ra go reng.

Bula letlakala la 4

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? E ka ba Kgogo o ba anegela nonwane? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."
- **Ba bontšhe** mantšu, '**khutšwetše, kgahla**' hlalosa gore a ra go reng.

Bula letlakala la 5

- **Botšiša,** "Hao! Go direga eng bjale? Mosetsana o ja eng? Ke mang yo a emego le mosetsana? Ke mang leina la mosetsana ge o nagana ka hlogo ya puku? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."
- **Ba bontšhe** mantšu, '**go nyalwa**' hlalosa gore a ra go reng.

Bula letlakala la 6 le 7

- **Botšiša,** "O kae bjale mo? Go bonala diphoofolo tša go tšhoša, a o nagana go re di ka mo ja? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."
- **Ba bontšhe,** mantšu '**nageng, dikotsi, diphiri, phurulloga**' hlalosa gore a ra go reng.

Bula letlakala la 8 le 9

- **Botšiša,** "E kaba ba ya kae Dikenkeng le mokgaritswane? Ke motse wa kae ola? Na ba šetše ba fihlile mo ba yago gona Dikenkeng?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**legadima, duma**' hlalosa gore a ra go reng.

Bula letlakala la 10

- **Botšiša,** "O nagana gore o tla tsena le mokgaritswane ka motseng wo? Ba tla reng? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 11

- **Botšiša,** "O kae bjale mokgaritswane? Ke bomang ba a bolelago le bona? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."
- **Ba bontšhe** lentšu, '**mogatšagwe**' hlalosa gore a ra go reng.
- **E re,** "Re tla felela mo lehono, re tla tšwela pele nakong ye e tlago."
- **Ba thuše gore ba kgone go itirela tlotlontšu**

Mošomo

Ngwala mantšu le ditlhaloso tša maleba ka gare ga tlotlontšu	
Robala	Go tswalela mahlo wa robala
Laelana	Go šadiša batho gabotse ge o sepela
E rile e le nonwane	Mokgwa wa go thoma nonwane
Keleketla	Phetolo ya morago ge motho a re ‘e rile e le nonwane’
Khutšwetša	Go kopanya maswi le bogobe wa ja
Kgahla	Maswi ao a bidišitšwego go re a be a makoto a lebabo
Go nyalwa	O ya bogadi
Nageng	Mo go dulago diphoofolo
Dikotsi	Selo se se ka go gobatšago
Diphiri	Phoofolo ya nageng
Legadima	Hlase ya modumo ye e bonalago ge pula e ena
Duma	Go nyaka selo seo e sego sa gago
Mogatšagwe	Monna yo a tlo nyalago mosadi/mosetsana

Thuto ya 2

- **Ba gopotše** ka hlogo ya puku: '**Nonwane ya Dikenkeng**'
- **Botšiša,** "Na go be go direga eng mo re feleleditšego gona?"
- **Ba bontšhe** mo le feleleditšego gona.

Bula letlakala la 11

- **Botšiša,** "E ka ba o tlo dumela mokgonyana Dikenkeng? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 12

- **Botšiša,** "O nagana gore mokgaritswane le ona o na le ntlo ya wona? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."
- **Ba bontšhe** mantšu '**ntlo, mothuši**' hlalosa gore a ra go reng.

Bula letlakala la 13

- **Botšiša,** "Hao! Mokgaritswane o tseba go fiela? O nagana gore Dikenkeng o apea eng? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."
- **Ba bontšhe** mantšu, '**go lema, ngwetši**' hlalosa gore a ra go reng.

Bula letlakala la 14

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale?" Ke eng dilo tše?
- **Ba bontšhe** mantšu '**bunwa, mabelethoro**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 15

- **Botšiša,** "Ke eng ye? Na ke motšhene wa eng wo?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**sešebo, setopsa, bogobe**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 16 le 17

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke bomang ba? Dikenkeng le mokgaritswane ba dira eng?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**iketlile, mokgotha, hlwekiša, fiela, thušana**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela.

Bula letlakala la 18

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? O dirile eng Dikenkeng?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**ruilwego, šila, lwala**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 19

- **Botšiša,** "Hao! Na o nagana gore ngwana ke wa mang?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**timelela, arabe**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 20

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke eng ye e swerwego ke mokgonyana? Hee! nkane Mokgaritswane o lebetše kgakala e sego go bona?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**kgamelo, goga maoto**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 21

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke molete wa eng wo o epšwago ke mokgonyana? Hao! E kaba ba tlo lahlela mokgaritswane ka moleteng? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."
- **E re,** "Re tla fetša mo lehono, re tla tšwela pele nako ye e latelago."
- **Ba thuše gore ba kgone go itirela tlotlontšu**.

Mošomo

Ngwala mantšu le ditlhaloso tša maleba ka gare ga tlotlontšu	
Mothuši	Ngwana yo a tlago le ngwetši go mo thuša
Ntlwana	Ntlo e nnyane
Lema	Go bjala mašemong
Bogobe	Sejo se dirilwego ka mabele a šitšwego
Setopša	Dinawa tša go hlakana le setampa
Sešebo	Se se jewago ka bogobe
Iketlile	Go dula gabotse
Mokgotha	Lebala
Hlwekile	Ye e senago ditšhila
Fiela	Go hlwekiša
Thušana	Go thuša motho yo mongwe
Ruilwego	Go ba le diphoofolo ka lapeng
Šila	Go šomiša tšhilo le lwala go dira bupi
Lwala	Leswika le le šomišwago go šila mabele
Timela	Nyamela
Arabe	Fetola
Kgamelo	Selo se se šomišwago go tšhela maswi ge o gama
Goga	Go ntšha selo go gongwe
Maoto	Setho sa mmele se se thušago go rwala mmele

Thuto ya 3

- Ba gopotše hlogo ya puku: '**Nonwane ya Dikenkeng**'.
- **Botšiša,** "Na go be go direga eng mo re feleleditšego gona?"
- **Ba bontšhe** mo le feleleditšego gona.

Bula letlakala la 21

- **Botšiša**, "Mokgonyana o epa molete wa eng? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela."

Bula letlakala la 22

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? E ka ba ba bolela ka eng?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**gwa bewa letšatši, la go tshela**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 23

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ba šupa eng? O nagana gore ba reng?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**swaragane, fa mabaka**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 24 le 25

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke mothaladi wa eng wo o yago mokoting? Ba tlo tshelela eng mokoti? Ke ka lebaka la eng ge lakabane a sa tshele?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**go ithoma, swaregile**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 26 le 27

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke ka lebaka la eng Dikenkeng a goga lakabane ka mosela? Hao! Le ona o thoma go tshela mokoti?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**tšhošetša, a sa e tsene**', **mmolelwana** '**a ntšhitše mahlo dinameng**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 28 le 29

- **Botšiša,** "Mokoti o kae bjale? Go ile gwa direga eng ka lakabane? O kae lakabane bjale?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**tsupela, lešata**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 30 le 31

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke eng ye e lego mohlareng? Na ke selo sa go loma? Dikenkeng o lomilwe ke eng?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**ruruga, mosadi**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 32 le 33

- **Botšiša,** "Ke eng yeo monna wa Dikenkeng a e kgebelelang ka thipa? Ke yeo o e lahlela mollong, na wa e apea?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**marathana, kgebelela**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 34

- **Botšiša,** "Ke eng ye a e tšhelang ka mokoting? O nagana gore ke mokoti ofe wo?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**metlae, molora**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 35

- **Botšiša,** "Hai! Mohlare o metše kae? Na ke mokoti wo ba boloketšego lakabane go ona?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**monna wa gagwe**' mmolelwana '**motho a dira bobe o wela mathateng**' hlalosa gore di bolelang.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 36

- **Botšiša,** "Ke eng ye Dikenkeng a e tšhelang mohlareng? Na ke molora wo ba ileng ba o fihla mokoting wo o bego o na le lakabane?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**ditlogolo, lehodu**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 37

- **Botšiša,** "Hai! Ke bana ba mang ba bantši bjalo? Mohlare o na le eng bjale?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**dikologa**' hlalosa gore le ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tla tšwela pele nakong ye e tlang re kwe gore na kanegelo ye e feleletše bjang."
- **Ba thuše** gore ba kgone go itirela tlotlontšu.

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya wona ya maleba pukung ya tlhaloso ya mantšu	
Gwa bewa letšatši	Ba kgetha letšatši
La go tshela	La tshela mokoti
Swaragane	Go swaragana le mešomo
Fa mabaka	Go khuta ka selo sa go se be gona
Go ithoma	Go ya ntlwaneng
Swaregile	Go hloka go ya ntlwaneng
Tšhošetša	Go tšhoša motho
A se e tsene	A sa nyake
A ntšhitše mahlo dinameng	A tšhogile
Tsupela	Epela
Lešata	Modumo
Kgebelela	Go ripa selo la thipa ye kgolo
Ruruga	Go tšwa dinkokoma mmele ka lebaka la go bethwa goba go longwa ke selo
Molora	Se se šalang ge go e na le se se fišitšwego
Monna wa gagwe	Monna yo a mo nyetšeng
Motho a dira bobe o wela mathateng	Motho wa go dira bobe o a swarwa mafelelong
Ditlogolo	Bana ba bana ba gago
Lehodu	Motho wa go utswa
Dikologa	Go potologa selo

Thuto ya 4

- **Go balwa** nonwane lehono.
- **Ba gopotše** hlogo ya nonwane '**Nonwane ya Dikenkeng**".
- **Ba balele** hlogo ya puku.

Bula letlakala la 1

- Ba balele mafoko a 3.
- **Botšiša,** "Ba laelana ba e ya kae bjale? Kgogo yena o ne a robala le bomang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng Tswianyana a nyaka go anegelwa nonwane?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Tswianyana o be a nyaka nonwane ye bjang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 2

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ba ile ba dumelelana ka eng pele Kgogo a ba anegela nonwane?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke eng yeo ba bego ba e rata? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 3

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Nonwane ye e anega ke mang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng go anega nonwane? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 4

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Ke mang yo a ratago maswi bjalo ka Dikenkeng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Bolela gore o be a ja ka eng le eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 5

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Ke go dira eng go nyalwa?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "O nagana gore o tla fihla moo a nyakang go nyalwa gona? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 6

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Ke kae nageng? Na wena o ka robala nageng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Diphiri di kotsi bjang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale lefoko le le latelago.**
- **Botšiša**, "O nagana gore ke ka lebaka la eng a be a sa boele gae? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 7

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "O reng lakabane?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Dikenkeng o be a ile go nyalwa kae?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "O re o hweditše motho yo a tla sepelago le yena, na lakabane ke motho? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 8

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **Botšiša**, "Go ra go reng go rothiša mare ka go duma? O tla swarega bjang ge a sa hwetše maswi"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke leleme le le bjang le le fetofetogang? O nagana gore Dikenkeng o be a sa tšhabe gore lakabane o tla mo ja? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 9

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "O tla dira bjang ge lakabane a ka se nyake go boela morago?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Hai! Mokgaritswane o tla nyalwa ke mang lapeng le? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 10

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2**
- **Botšiša**, "O nagana gore e tla iphihla go fihla neng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Dikenkeng o be a tlo tlišetša lakabane eng ge a khutile? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 11

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2**
- **Botšiša**, "Na o nagana gore mogatša Dikenkeng o be a mo tseba, ke ka lebaka la eng o realo?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "O nagana gore Dikenkeng o tla bolela nnete?"
- **Morutwana yo mongwe a bale lefoko le le latelago.**
- **Botšiša**, "O nagana gore o tla ba botša eng ka lakabane yo a khutilego? O nagana gore ba tlo reng ge a ba botša ka lakabane? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 12

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **Botšiša**, "O nagana gore ba tla mo lata sethokgweng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Mothuši ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "O nagana gore go ka se be le bothata tšatši le lengwe? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 13

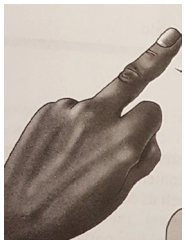
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2**
- **Botšiša**, "O nagana gore Dikenkeng le lakabane ba be ba šala ba dirang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke eng ye e bego e dira gore go fofora mabele go be bose?"
- **Morutwana yo mongwe a bale lefoko le le latelago.**
- **Botšiša**, "Ke go dira eng go fofora mabele? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tla emiša mo lehono. Re tla tšwela pele nakong ye e tlang."
- Ba thuše ka mokgwa wa menwana ye mehlano ge ba kopana le lentšu leo ba sa le tsebego.



Monwana wa mogogorupa – Tlogola lentšu le o sa le tsebego, o bale lefoko ka moka.



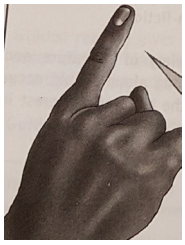
Monwana wa go šupa – lebelela seswantšho le hlogo.



Monwana wa gare – ipotšiše gore ke karolo efe ya lentšu ye o sa kgonego go e bala.



Monwana wa bobedi – bitša lentšu go latela modumo.



Monwana o monnyane – Botšiša morutiši wa gago gore na lentšu le ra goreng.

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Nonwane ya Dikenkeng**" le mokgwa wa menwana e mehlano.
- **Botšiša,** "Re feleleditše go direga eng?"

Bula letlakala la 13

- Botšiša, "Ke mešomo efe ye ba bego ba e dira e mebose? Nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 14

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Ke eng gape ye e begeo e bjetšwe?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke mang yo a ratago dimake le dipotata?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Go ra go reng go re go be go lengwa ka nnete ka lapeng le? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 15

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Ba be ba tšea bupi kae? Ke ka lebaka la eng dilo tša go rekwa di be di le mmalwa ka lapeng le?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Setopša ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Sekgotho ke eng? Ke mang yo a ratago bogobe ka maswi? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 16

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ge lakabane a be a sa ye mašemong?"
- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 3.**
- **Botšiša,** "Go iketla go ra go reng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 17

- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 2.**
- **Botšiša,** "Lebelela, lakabe o dira eng?"
- **Morutwana yo mongwe o bala lefoko la go latela.**
- **Botšiša,** "Ba be ba dira mešomo efe ge ba le gae? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 18

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Go be go ruilwe eng lapeng le?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4.**
- **Botšiša,** "Mose ba be ba o šomiša go dirang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4.**
- **Botšiša,** "Ba be ba dira eng ka lwala? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 19

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng Dikenkeng a se sa ya mašemong?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke go dirang go timelela? O nagana gore o ba a dira eng lakabane? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 20

- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 2**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ge a be a sa šetše gore lakabane o dira eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Kgamelo ke eng? Go na le eng ka kgamelong?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng kgamelo e se boima? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 21

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O nagana gore ba tšere sephetho sefe?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana gore ke mang yo a bego a e ja maswi? Gobaneng o realo? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 22

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Motho yo a jago maswi o be a tlo bonagala bjang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke mang yo a bego a tlo wela ka mokoting? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 23

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Go fa mabaka ke go dirang? Lakabane o ile a fa mabaka afe?"
- **Botšiša,** "O nagana gore ke ka lebaka la eng lakabane a be a e fa mabaka? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re, "Re tla tšwela pele nakong ye e tlang re kwe gore kanegelo e fela bjang.**
- Ba thuše gore ba kgone go araba dipotšišo mabapi le thuto ya kwešišo.
  1. **E reng hlogo ya nonwane ye?** Nonwane ya Dikenkeng.
  2. **Hlogotaba ya kanegelo e reng?** Bana ba kgogo ba be ba se na boroko ba kgopela go anegelwa nonwane.
  3. **Ke mang moanegwathadi wa nonwane?** Ke Dikenkeng.
  4. **Nonwane ye e diregile neng?** Nakong ya kgale.

Mošomo

Araba dipotšišo mabapi le kanegelo.	
Dipotšišo	**Dikarabo**
Hlogo ya nonwane e reng?	
E reng hlogotaba ya nonwane ye?	
Ke mang moanegwathwadi wa nonwane?	
Nonwane ye e diregile neng?	

- Ba gopotše hlogo ya kanegelo '**Nonwane ya Dikenkeng**' le mokgwa **wa menwana e mehlano.**

Bula letlakala la 23

- **Botšiša,** "Re feleleditše go direga eng? Bothata ba lakabane e be e le bofe? Ge o nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela"

Bula letlakala la 24

- **Ba balele mafoko a** 2.
- **Botšiša**, "Ke mang yo a tshelago pele?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke mang yo a ilego a latela mma?"
- **Morutwana yo mongwe a bale lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** "Ke mang yo a se a tshelago? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 25

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Go ithuša ke go dira eng? Na o be e bolela nnete?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Lakabane o be a swaregile ka nnete?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 tse latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 26

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O nagana gore ke ka lebaka la eng ge a be a sa nyake go tshela mokoti?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Dikenkeng o ile a tšhošetša lakabane ka eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng go ntšha mahlo dinameng? Na lakabane o tla kgona go tshela mokoti? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 27

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Go diragetšeng nakong ye lakabane a tshela mokoti?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng go felela? Ke ka lebaka la eng batho ba makala ge lakabane a wela ka mokoting? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 28

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "O nagana gore go direga eng mo ba e bolokilego gona?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a latelago.**
- **Botšiša,** "Ngwana wa Dikenkeng e be e le mosetsana goba mošemane? Dikenkeng o be a dira eng le ngwana gae? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 29

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Lerotse ke eng? Ke mang yo a le tsebago?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke lešata la eng le?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a latelago.**
- **Botšiša,** "Na ke koša goba ke sereto? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 30

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Lerotse le le metšego mo go bolokilwego lakabane le nyakang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a latelago.**
- **Botšiša,** "Hao! Ke ka lebaka la eng lerotse le le re le tsene ka mokoting ka baka la Dikenkeng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Go ruruga ke go dira eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Lerotse le be le tlo dira eng ge Dikenkeng a ka bolela gore o bethilwe ke mang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 31

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka al eng a be a sa bolele gore o bethilwe ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana gore monna wa Dikenkeng o

be a iphihletše eng?

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O nagana gore o be a tlo dirang lerotse ge a ka le bona? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 32

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Mogatšagwe o ile a kwa lešata le reng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "O naganagore bjale ba tlo dira eng lerotse le? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 33

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O nagana gore Dikenkeng o tlo reng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a a latelago.**
- **Botšiša,** "O ra go reng ge a re lakabane e be e šetše e swana le motho? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 34

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O nagana gore go metše mohlare wa eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Dikenkeng o be a gopola eng ge a bona mohlare?"
- **Morutwana yo mongwe a bale lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** "Dikenkeng o ile a tlelwa ke kgopolo efe? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 35

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O nagana gore ke ka lebaka la eng Dikenkeng a re mohlare o tlošwe?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye ba tla e gopolago? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 36

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O be a tla anegela bana ba gagwe eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke mogwera yo a mo hweditšego tseleng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 37

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Bana ba bantši ba ke ba mang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ba kwele koša ye ka mang ka gore ba be ba se ba belegwa? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 38

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Sekebekwa ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Dikenkeng o ile a eletša bana ba gagwe a reng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Na nonwane e ile ya fela bana ba kgogo ba sa theeleditše? Nonwane e fedile bjang?"
- **E re,** "Re tla ema mo lehono. Re tla tšwela pele nakong ye e tlang ra raloka papadi ka kanegelo."

Thusa barutwana gore ba kgone go araba dipotšišo tša thuto ya kwešišo.

1. **Dikenkeng o ithutile thuto efe?** A hlokomele batho ba a dirago segwera le bona.
2. **Ke ka lebaka la eng lerotse le be le betha Dikenkeng?** Ka lebaka la gore ke yena dirilego gore lakabane a bolokwe.
3. **Mogatšagwe o ile a bona lerotse le bjang**? O ile a iphihla a se ye mašemong gore a bone selo se se bethago mosadi wa gagwe.
4. **Ke ka lebaka la eng lakabane e e utswa maswi?** Ka ge a be a a rata kudu.
5. **Na nonwane e ile ya fela bana ba sa theeleditše**? Ba be ba šetše ba robetše.

Mošomo

Araba dipotšišo mabapi le kanegelo. Dipotšišo	Dikarabo
1. Dikenkeng o ithutile thuto efe?	
2. Ke ka lebaka la eng lerotse le be le betha Dikenkeng?	
3. Mogatšagwe o ile a bona lerotse bjang?	
4. Ke ka lebaka la eng lakabane a be a utswa maswi?	
5. Na nonwane e ile ya fela bana ba sa theeleditše?	

Thuto ya 7

- **Ba gopotše hlogo ya kanegelo le tatelano ya ditiragalo.**
- **E re,** "Lehono go bapalwa papadi ka kanegelo ye."
- **Botšiša**, "Ke bomang bao e tla bago baanegwa?" Nono le Baile le bana ba Kgogo
- **Botšiša, "Ke** bomang bao e tla bago Dikenkeng le lakabane?"
- **Botšiša,** "Ke mang yo e tla bago mma, papa le monna wa Dikenkeng?"
- **Botšiša**, "Ke mang yo a tla anegago kanegelo?"
- **E re,** "Ba bangwe ba tla thuša baanegwa."
- Papadi e ya thoma. Ba gopotše tatelano ya ditiragalo.

Mošomo

Araba dipotšišo tše di latelago Dipotšišo	Dikarabo
Ke mang moanegwathwadi?	
Re hweditše thuto efe kanegelong ye?	
Ke bomang baanegwa ba bangwe?	
Ke dipapadi tša mohuta ofe tše di bego di tlo bapalwa?	
Mafelelo a kanegelo e bile a fe?	
E reng hlogo ya kanegelo ye?	

Hlogo: ‘Ba Phirimalelwa Tseleng’

Dira karata ye nago le hlogo ya puku.

Ba phirimalelwa Tseleng

Eba le dikarata tša mantšu a maswa le mantšu a šomišitšwego gantši.

Mantšu a maswa	Mantšu a šomišitšwego gantši
Sethokgwa	Kgogo
Motšwagodimo	Nono
Ngamarela	Tswianyana
Hloya	Tswiotswio
Ntwadumela	Maswi
Sekebekwa	Sekgorane
Kgeila	Tseleng
Moriti	Lebotlelo
Mothobe	Sefanaga
Teri	Matswianyana
Khirimi	Tšhelete
Putšane	Hloya
Theko	
Lerole	
Kampeng	
Mongpolasa	
Thothišwa	

Thuto ya 1

- **Boledišanang** khabara ya puku.
- **Botšiša,** "Le bona eng? Go direga eng? O nagana gore ke kae mo?"
- **Bolela** hlogo ya puku: '**Ba Phirimalelwa Tseleng**'
- **Ba bontšhe karata ya hlogo:**

Ba Phirimalelwa Tseleng

- **Botšiša,** "Ge o nagana kanegelo ye e tlo bolela ka eng? Ke ka lebaka la eng o realo?"
- **Bula letlakala le le latelago.**
- **Hlalosa,** "Ye ke puku ya 3 ya legato ya 2, go na le tše dingwe tše 3 tšeo re tlo di bala ge re fetša ye."
- **Hlalosa,** Puku ye e ngwadilwe ke khamphani ya Shuter & Shooter KwaZulu-Natal, e ngwadilwe ka 2020, ba bontšhe le nomoro ya puku: ISBN.

Bula letlakala la 1

- **Bula letlakala le le latelago.**
- **Botšiša,** "Ke bomang ba? Ke kae mo, gona o nagana go direga eng? Na o sa gopola bagwera ba bararo bao re badilego ka bona dipukung tša go feta?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**dipotata, teye**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 2 le 3

- **Botšiša,** "Ba kae mona? O nagana ke ka lebaka la eng ka moka ba lebeletše Kgogo? Ke lebotlelo la eng"
- **Ba bontšhe** mantšu '**leano, hloya**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 4

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ba fiwa tšhelete ya eng? Ge o nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**lebotlelo, swiswala**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 5

- **Botšiša,** "Ba ya kae bjale? Na Kgogo le yena o sa sepela? Ge le nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** lentšu la '**Sekgorane**' hlalosa le ra go reng.

Bula letlakala la 6 le 7

- **Botšiša,** "Yo a sepelelago pele o swere eng? Wa ka morago o swere eng? O gore ke mang yo a sepelago ka morago? Ge o nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 8 le 9

- **Botšiša:** "Koloi ke ye, Kganthe ba be ba e ya kae? Ke mehlare ya eng motseng ola?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**dintšhi, dumiša**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 10 le 11

- **Botšiša,** "Hela! Ke mang yo a ba filego dinamune? O nagana gore mong wa dinamune o tlo reng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 12 le 13

- **Botšiša:** "Na ba tlile gona mo? Ke kae mo? Ke ditanka tša eng tšeo? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**dikgomo tše gangwago, Teri, kampeng**' hlalosa gore a ra go reng.
- **E re,** "Re tla emiša mo lehono, re tla tšwela pele nakong ye e tlang."
- **Ba thuše** gore ba kgone go itirela tltlontšu.

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya wona ye e nepagetšeng pukung ya tlhaloso ya mantšu	
Dipotapa	Dijo tše di melago ka fase ga mmu bjalo ka matsapane
Teye	Seno sa go fiša se dirilwego ka mahlare le meetse
Leano	Pono ye botse
hloya	Ke meetse a tšwago ge go fehlwa khirimi
Lebotlelo	Se se šomišwago go tšhela meetse goba se sengwe

Ngwala mantšu le tlhaloso ya wona ye e nepagetšeng pukung ya tlhaloso ya mantšu	
Dintšhi	Dilo tše di bago mahlong go šireletša mahlo
Sekgorane	Leina la lebenkele
Dumiša	Di a kgadiša
Dikgomo tše gangwang	Dikgomo tša maswi
Teri	Lefelo le go gangwago le go dira ditšweletšwa tša maswi
Kampeng	Lefelo le go nago le dikgomo

Thuto ya 2

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Ba Phirimalelwa Tseleng**'.
- **Botšiša,** "Go be go direga eng mo re feleleditšego gona?"
- **Ba bontšhe** mo le feleleditšego gona.

Bula letlakala la 13

- **Botšiša,** "Ba kae mo bjale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 14 ne 15

- **Botšiša,** "O nagana gore ba kae mo? O nagana gore go direga eng mo? Na ba šetše ba rekile? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**sereledi**' hlalosa gore ke eng.

Bula letlakala la 16

- **Botšiša,** "Ba ja eng bjale? Ba ba file goba ba rekile? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**tatso, bodile**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 17

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke mang yo, o reng go bona? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 18

- **Botšiša,** "Ba dira eng mo bjale? Na ba a reka? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 19

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? O bona eng mo?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**koloi, pudi, putšane**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 20 le 21

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Tswianyana o dira eng?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**kgorometša, kakatlela**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 22 le 23

- **Botšiša,** "Nono le ditswianyana ba dira eng bjale? O tla reng Kgogo ge a ka tšwelela gonabjale?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**kgale, dikelelwa**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 24 le 25

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ba swere eng? Letšatši le a hlaba goba le a sobela? Nono le ditswianya ba ya kae bjale?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**sobela, swiswala ka pela**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tla emiša mo lehono, re tla tšwela pele nakong ye e tlang."
- **Ba thuse** gore ba kgone go itirela tlotlontšu.

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya wona ye e nepagetšeng pukung ya tlhaloso ya mantšu	
sereledi	Makhura a a hwetšwago maswing
Tatso	Go ja selo gore o kwe gore se bjang
Bodile	Selo sa go ba le bodila
Koloi	Selo sa go sepela ka maotwana
Pudi	Mohuta wa phoofolo ya polaseng
Putšane	Ngwana wa pudi
Kgorometša	Go kgorometša selo ka morago
Kakatletla	Go swarelela selo kudu
Kgale	Ka morago ga nako ye telele
Dikelelwa	Go swiswala o se wa fihla mo o yago
Sobela	Go dikela ga letšatši
Swiswala ka pela	Go ba leswiswi ka pela

- Ba gopotše hlogo ya kanegelo '**Ba Phirimalelwa Tseleng**'.
- **Botšiša,** "Go be go direga eng mo re feleleditšego gona?"
- **Ba bontšhe** mo le feleleditšego gona.

Bula letlakala la 25

- **Botšiša,** "Ba gokae mo? Ba dirang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 26 le 27

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke nako mang bjale? Ge o nagana ba tla lahlega?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**lebile, bontwadumela**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 28

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ba sepela kae? Bo Nono ba mo kae? O nagana gore ba reng?
- **Ba bontšhe** mantšu '**leraga, gwataka**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 29

- **Botšiša,** "Ke mang yo bjale? Tswianyana le Tswiotswio ba kae? Na go be go goteditšwe lebone lapeng leo?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**ramabelo, phakiša**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 30

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Lebelela mahlo a bona, na ba thabile?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**lla, boTswianyana**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 31

- **Botšiša,** "Yoh! Ke eng ye? Go direga eng bjale? Bo Nono ba kae?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**ethimola**' hlalosa gore le ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 32 le 33

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Kgogo o tla reng ge e le mo ba boya bošego?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**šiiša, kgamathetše**' hlalosa gore a ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 34

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Na Tswianyana le Tswiotswio ba a lla? Ba llelang?"
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 35

- **Botšiša,** "Hai! Ba dirang bjale?"
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 36

- **Botšiša,** "Go tlo direga eng bošego bjo? Ke mang yo a lorago?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**ba tsoga ba phafoga** hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 37

- **Botšiša,** "Ba ya kae bjale? O nagana gore ke mang yo a tšhabago?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**senokwane**' hlalosa gore le ra go reng
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "**Re tla tšwela pele nakong ye e tlang re kwe gore na kanegelo e fedile bjang.**"
- **Ba thuse** gore ba kgone go itirela tlotlontšu.

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya wona ye e nepagetšeng pukung ya tlhaloso ya mantšu	
Lebile	Go ya karolong ye itseng
Bontwadume;a	dinokwane
Leraga	Mabu a go kopana le meetse
Gwataka	Go sepela ka go phakiša
Ramabelo	Motho wa go rata go kitima
Phakiša	Go sepela ka lebelo
Lla	Go goelela
boTswianyana	Bana ba Kgogo
Ethimola	Go ntšha moya wo o bego o swaregile ka dikong
Šiiša	Tšhoša
Kgamathetše	Go tlala leraga
Ba tšhoga ba phafoga	Go tsoga ka lebelo
Senokwane	Batho ba go dira bokebekwa

Thuto ya 4

- **Go balwa** puku lehono.
- **Ba gopotše** hlogo ya kanegelo '**Ba Phirimalelwa Tseleng**'.
- **Ba balele** hlogo ya puku.

Bula letlakala la 1

- Ba balele mafoko a 3.
- **Botšiša,** "Ke eng yeo Kgogo a bego a sa rate go e direla lapa la gagwe?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "O be a apea eng ka Laboraro? Borotho ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a latelago.**
- **Botšiša,** "Ba be ba ja eng ka Labobedi? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 2

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "O ile a nagana ka leano lefe? Go ra go reng gore maswi a theko ya godimo?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "O ile a nagana leano lefe gape?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "O ile a roma bomang go ya go reka hloya? Ba be ba eya go e reka kae?"O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 3

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Hloya ke eng? Na o kile wa e ja?"
- **Morutwana yo mongwe a bale lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** "Sekgorane ke mang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 4

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Go ra goreng go swiswala ka pela?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "O nagana gore ke mang yo a tla swarago tšhelete?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke ka lebaka la eng ba swariša Tswianyana tšhelete? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 5

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "O nagana gore ke ka lebaka la eng ba se ba swanela go sepela ka mašemong?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ba ile ba kopana le eng tseleng ya mašemo? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 6

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Ba swanetše ba sepele ka letsogong lefe la tsela? Ke ka lebaka la eng ba se ba swanela go ralokela ka tseleng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Go ra go reng go hlokomela dikoloi? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 7

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **Botšiša**, "Go ra go reng gore Tswianyana o be a etile pele?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "O nagana gore ke ka lebaka la eng Nono a sepela ka morago? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 8

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **Botšiša**, "Ke ka lebaka la eng go be go na le marole?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke mang yo a bego a ba hlokometše? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 9

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "O nagana gore ba tlo dira eng ge ba bona dinamune? Go ra goreng gore di dumiša?"

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, “Go ra go reng gore di be di tsebega ka go ba bose? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?”

Bula letlakala la 10

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2**
- **Botšiša**, “Hao! Na ba swanetše go kga dinamune?”
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, “Nono o ile a galefa a reng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?”

Bula letlakala la 11

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, “Batho ba go se rutwe molao ke batho ba bjang?”
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, “Nono o tlo bolela ka taba efe ge ba fihla gae? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?”

Bula letlakala la 12

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **Botšiša**, “Dikgomo tša maswi ke tše di bjang?”
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4 a latelago.**
- **Botšiša**, “Matswele ke eng? A be a le bjang matswele a tšona? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?”

Bula letlakala la 13

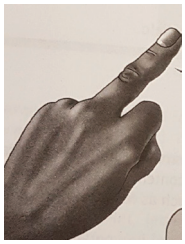
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2**
- **Botšiša**, “Ke kae Teri?”
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, “O nagana gore ba tlo dira eng ka maswi a a tletšego ditanka?”
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, “O nagana gore ke eng ye nngwe e bego e dirwa Teri? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?”
- **E re,** “Re tla ema mo lehono. Re tla tšwela pele nakong ye e tlang.”
- Ba thuše ka mokgwa wa menwana e mehlano ge ba kopana le lentšu leo ba sa le tsebego.



Monwana wa mogogorupa – Tlogola lentšu le o sa le tsebego, o bale lefoko ka moka.



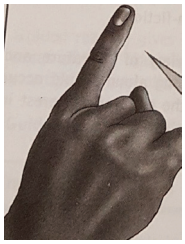
Monwana wa go šupa – lebelela seswantšho le hlogo.



Monwana wa gare – ipotšiše gore ke karolo efe ya lentšu ye o sa kgonego go e bala.



Monwana wa bobedi – bitša lentšu go latela modumo.



Monwana o monnyane – Botšiša morutiši wa gago gore na lentšu le ra goreng.

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Ba Phirimalelwa Tseleng**' le mokgwa **wa menwana e mehlano.**
- **Botšiša,** "Re feleleditše go direga eng?"

Bula letlakala la 13

- **Botšiša,** "Ba ya go tsena kae? Ge o nagana go tlo direga eng bjale?"

Bula letlakala la 14

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Na wena o tseba hloya?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Sekgorane ke mang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Sekgorane o be a ile kae? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 15

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Na o a tseba gore potoro ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "E dirwa bjang potoro?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Na o tseba hloya, bolela gore ke eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 16

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ba be ba tseba eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Hloya e be e le bjang ge ba e latswa? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 17

- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 3.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye e bego e le theko ya fase gare ga maswi le hloya? Hloya le maswi e be e le bokae?"
- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 3**
- **Botšiša,** "O nagana gore ke eng ye bose, maswi goba hloya? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 18

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ba išitše kae dinamune tšeo ba di kgeleng mohlareng wa Sekgorane?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana gore bo Nono ba tla bapala papadi ya difatanaga?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke go dira eng go thothišwa? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 19

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ba be ba bapala ka dikoloi bjang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke neng moo ba bego ba thothiša ka bobedi? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 20

- **Morutwana mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "O nagana gore ba tlo dumela?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelag.**
- **Botšiša,** "Na Nono o tla gopola lebotlelo ge ba sepela? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 21

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4.**
- **Botšiša,** "O nagana gore Tswianyana o ile a thabela go namela koloi?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke go dira eng go kakatlela? Go reng o realo? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 22

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba be ba sa nyake go sepela?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng Kgogo a tlo ba roga? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 23

- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 3**
- **Botšiša,** "Ke eng go dikelelwa?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng letšatši le tlo sobela e se kgale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

E re, "Re tla tšwela pele nakong ye e tlang re kwe gore na kanegelo e tlo tšwela pele bjang?"

Ba thuše gore ba kgone go araba dipotšišo mabapi le kanegelo.

E reng hlogo ya kanegelo ye? Ba phirimalelwa Tseleng.

Mookotaba wa kanegelo ke ofe? Kgogo o be a nyaka go apeela ba lapa gore ba je e sa le ka pela.

Ke mang moanegwathwadi? Ke Kgogo.

Kanegelo ye e diregile neng? Nakong ye e fetilego.

Mošomo

Araba dipotšišo mabapi le kanegelo.	
Dipotšišo	**Dikarabo**
E reng hlogo ya kanegelo ye?	
Mookotaba wa kanegelo ke ofe?	
Ke mang moanegwathwadi?	
Kanegelo ye e diregile neng?	

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Ba Phirimalelwa Tseleng**' le mokgwa **wa menwana e mehlano.**

Bula letlakala la 23

- **Botšiša,** "Re feleleditše go direga eng? Na ba itokišetša go sepela? Ge le nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 24

- **Ba balele mafoko a** 3.
- **Botšiša**, "Ke ka lebaka la eng Nono a be a sa nyake go swara lebotlelo?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "O nagana gore ba tlo fihla gae go sa bona? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 25

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Na go phakiša go ile gwa ba thuša gore ba se ke ba sepela leswiswing?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng tseleng ka ge e šetše e le leswiswi? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 26

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke tsela e fe ye Kgogo a ilego ba se ke ba sepela ka yona?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4 tse latelago.**
- **Botšiša,** "Go sepela ka go hlahlatha ke go sepela bjang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 27

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke tsela efe ye ba ilego ba se ke ba sepela ka yona?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 tse latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng bjalo ka ge Tswianyana a bona merithi? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 28

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**.
- **Botšiša,** "O nagana gore go direga eng ka Tswianyana le tswianyana ye nngwe ka ge bjale ba tšwile tseleng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4 tsa latelago.**
  Botšiša, "Ke ka lebaka la eng ba be ba tšhaba le go lebelela morago? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 29

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "O nagana gore boTswianyana ba kae bjale?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke mang a bego a latela Tswianya ge a tšwa tseleng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng boTswianyana bai le ba kitima ka lebelo le legolo? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 30

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Na ba be ba lemogile gore boNono ga ba kitime le bona?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 A latelago**
- **Botšiša,** "Hao! O ba be ba kitimišwa ke eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 31

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "O kae ge o lebeletše seswantšho?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana ba tlo fihla gae ba reng, ba kitimišwa ke eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 32

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Go šiiša ke go dira eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana gore boNono bona ba kae? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 33

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng boTswianyana ba be ba ipotša gore fihlile pele ga boNono?"

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng gore ba ipotša maaka? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 34

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke eng dilo tše Tswianyana a bego a re ke dikebekwa?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a a latelago.**
- **Botšiša,** "E bile ofe moputso wa manganga a Tswianyana? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 35

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba be ba sa rogwe?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye ba e jelego ba theošetša ka tee? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 36

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng gore ba kwa ka lešata?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke mang yo a goelelago bošego? Go direga eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 37

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Go lora ke go dira eng? Tswianyana o be a lora eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Tswianyana o be a eya kae? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 38

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba dula le Tswianyana?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Na Tswianyana o ile a feleletša a robetše ka morago ga go nwa tee?"
- **E re,** "Re tla ema mo lehono. Re tla tšwela pele nakong ye e tlang re bapale papadi ka kanegelo."
- Thuša barutwana gore ba kgone go araba dipotšišo tša thuto ya kwešišo
  1. **Ba be ba tlo ja eng ka letšatši la Mokibelo?** Ba be ba tlo ja hloya.
  2. **Ke bomang ba ileng ba rongwa go ya reka hloya?** Ke Nono le ditswianyana.
  3. **Ke ka lebaka la eng ba ile ba phirimalelwa tseleng?** Ka lebaka la gore ba ile ba raloka le pudi le putšane.
  4. **Ke eng e ileng ya dira gore boTswianyana le Nono ba arogane morago ga go ba leswiswi?** Tswianyana o ile a bona merithi e ka re ya batho yaba o a tšhaba.

Na taba ye e nyalelana le hlogo, Hlalosa. Ee, ka lebaka la gore go ile gwa swiswala bas a le tseleng.

Mošomo

Araba dipotšišo mabapi le kanegelo.	
Dipotšišo	**Dikarabo**
Ba be ba tlo ja eng ka letšatši la Mokibelo?	
Ke bo mang ba ileng ba rongwa go ya reka hloya	
Ke ka lebaka la eng ba ile ba phirimalelwa tseleng?	
Ke eng e ileng ya dira gore boTswianyana le Nono ba arogane morago ga go ba leswiswi?	
Na taba ye e nyalelana le hlogo? Hlalosa.	

Thuto ya 7

- **Ba gopotše hlogo ya kanegelo le tatelano ya ditiragalo.**
- **E re,** "lehono go bapalwa papadi ka kanegelo ye."
- **Botšiša**, "Ke bomang bao e tla bago baanegwa?" Nono le bana ba Kgogo.
- **Botšiša,** "Ke mang yo e tla ba Kgogo le Baile?"
- **Botšiša,** "Ke bomang bao e tla bago bašomedi ba Sekgorane?"
- **Botšiša,** "Ke bomang bao e tla bago Pudi le Putšane?"
- **Botšiša,** "Ke bomang bao e tla bago merithi ye e bego e tšhoša Tswianyana?"
- **Botšiša**, "Ke mang yo a tla anegago kanegelo?"
- **E re,** "Ba bangwe ba tla thuša baanegwa."
- Papadi e ya thoma. Ba thuše ge eba ba sa gopole tatelano ya ditiragalo.

Mošomo

Araba dipošišo tše di latelago.	
Dipotšišo	**Dikarabo**
Ke mang moanegwathwadi?	
Re hweditše thuto efe kanegelong ye	
Ke bomang baanegwa ba bangwe?	
Sephetho sa kanegelo ye e bile sefe?	
Ke eng hlogo ya kanegelo ye?	

Hlogo: ‘Ke Selemo go a bjalwa’

Dira karata ye e nang le hlogo ya puku.

Ke Selemo go a bjalwa

Dira dikarata tša mantšu a maswa le mantšu a šomišitšwego gantši.

Mantšu a maswa	Mantšu a šomišitšwego gantši
Mafela	Kgogo
Mafodi	Nono
Dinawa	Baile
Peu	Tswianyana
Beša	Lema
Tšhemo	Tereke
Manyora	Bjala
Epela	Manyora
Lewedi	Peu
Maloba	Sekgorane
Dithollana	
Thwathwaša	
Manyora	
Dibodu	
Mogoma	
Madimadima	
Ditema	

Thuto ya 1

- **Boledišanang** ka khabara ya puku.
- **Botšiša,** "Le bona eng? Go direga eng? O nagana gore ke kae mo?
- **Bolela** hlogo ya puku: '**Ke Selemo go a bjalwa**'
- **Ba bontšhe karata ya hlogo:**

Ke Selemo go a bjalwa

- **Botšiša,** "Ge o nagana kanegelo ye e tlo bolela ka eng? Goreng o realo?"

Bula letlakala le le latelago

- **Hlalosa,** "Puku ye ke ya 4 ya legato la 2, go na le tše 2 re tlo di balago ge re fetša ye."
- **Bula letlakala le le latelago**
- **Hlalosa,** puku ye e ngwadilwe ke khamphani ya Shuter & Shooter KwaZulu-Natal, e ngwadilwe ka 2020, ba bontšhe le nomoro ya puku: ISBN.

Bula letlakala la 1

- **Botšiša,** "O bona eng mo? O nagana gore ke kae mo? Na ke gae goba sekolong, ke ka lebaka la eng o realo?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**hloga, thunya**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 2

- **Botšiša,** "O nagana gore ke mohlare wa eng o? O nagana gore ke kae mo?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**pinki, monko**' **hlalosa** gore di ra goreng.

Bula letlakala la 3

- **Botšiša,** "Ke bomang ba? Na re ile ra bala dipuku tše bolelago ka bagwera ba? Ge o nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**selemong sa go feta, moputso**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 4

- **Botšiša,** "O nagana gore bagwera ba dirang bjale? Ke puku ya eng ye ba e balago? Ge le nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**fela pelo ya go bjala**' hlalosa gore go ra goreng.

Bula letlakala la 5

- **Botšiša,** "Ba swere eng bjale? O nagana gore ba tlo dirang ka mogoma? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**bokgoni**' hlalosa gore le ra go reng.

Bula letlakala la 6 le 7

- **Botšiša:** "Ke eng ye bjale? Ba tlo dirang ka yona? Baile le ditswianyana ba ya kae? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**terekere, kaone, masa, difihlolo**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 8 le 9

- **Botšiša,** "Hao! Na o šetše a feditše go lema? O nagana gore o dira eng mo go lemilwego? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**hlaka, mašeleng a godimo, manyora**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 10 le 11

- **Botšiša:** "Ba be ba le kae moo? Ke eng ye ba e tšhelang ka mekotleng? Ba ya kae bjale ka mekotla? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**topela, peu**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 12 le 13

- **Botšiša:** "Ke kae mo? O nagana gore ke lebenkele la eng le? O nagana gore ba tlo dirang? Go rekišwa eng? O nagana ba tlo reka peu efe? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**Raletsogana, dikhunkhwane, digwete**' hlalosa gore go ra go reng.

E re, "Re tla emiša mo lehono, re tla tšwela pele nakong ye e tlang."

Ba thuše gore ba kgone go itirela tlotlontšu.

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya wona ya maleba pukung ya tlhaloso ya mantšu	
Hloga	Moo go tšwelelago gona maloba ge a bjetšwe
Thunya	Go tšwelela ga matšoba
Pinki	Mmala
Monko	Go nkga monkgo wo mobose
Fela pelo ya go bjala	Go nyaka go bjala ka pela
Bokgoni	Go tseba go gongwe
Terekere	Koloi ya go lema
Difihlolo	Dijo tša mesong
Masa	Mesong kudu
Hlaka	Bonagala
Mašeleng a godimo	Tšhelete ye ntši
Manyora	Selo sa go nontšha mmu
Topela	Go tlatša kudu
Peu	Seo se bjalwago
Raletsogana	Leina la lebenkele
Dikhunkhwane	Diphoofolo tše dinnyane
Merogo	Mehuta ya dibjalo

Thuto ya 2

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Ke Selemo go a bjalwa**'.
- **Botšiša,** "Na go be go direga eng o re feleleditšego gona?"
- **Ba bontšhe** mo le feleleditšego gona.

Bula letlakala la 13

- **Botšiša,** "Ba kae bjale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 14 ne 15

- **Botšiša,** "O nagana gore ba tlo reka eng gore ba ye go bjala? Kgogo o dira eng bjale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**sepinatšhe, khabetšhe**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 16

- **Botšiša,** "O nagana gore ba ya kae? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 17

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke mang yo, gona o reng go bona? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 18

- **Botšiša,** "Ba dira eng bjale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**sega, kgetha, tšhengwana**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 19 le 20

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? O bona bomang mo? O nagana gore ke kae?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**medu**' hlalosa gore le ra go reng
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 21 le 22

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Kgogo le ditswianyana ba bjala eng? Baile le Nono bona ba bjala eng?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**makala, tšhela**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 22 le 23

- **Botšiša,** "Hao! Na ba šetše ba feditše go bjala? Ke eng ye e bjetšwego?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**naba, mphoto**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 24 le 25

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke eng se ba se lebeletšego? Hao! Ditswianyana di dirang bjale?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**makala**', hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tla ema mo lehono, re tla tšwela pele nakong ye e tlang."
- **Ba thuše gore ba kgone go itirela tlotlontšu.**

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya ona ye e nepagetšego ka pukung ya tlhaloso ya mantšu	
Sepinatšhe	Morogo wa sešebo
Khabetšhe	Morogo wa matlakala wa nkgokolo
Sega	Go bula ditemana ge o bjala
Tšhengwana	Tšhemo ye nnyane
Dithabi	Peu ya marotse
Medu	Karolo ya sebjalo ye e ya go ka fase ga mabu
Makala	Dithabi
Tšhela	Nošetša
Naba	Go otlologa
Mphoto	Thotobolo ya mabu

Thuto ya 3

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Ke Selemo go a bjalwa**'.
- **Botšiša,** "Na go be go direga eng mo re feleleditšego gona?"
- **Ba bontšhe** mo le feleleditšego gona.

Bula letlakala la 25

- **Botšiša,** "Ba dirang boTswiotswio? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 26 le 27

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Na ba se ba šetše ba e ja dibjalo goba ba tloša sekoro?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**sekoro, hlagola**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 28 le 29

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ba šoma ka eng?"
- **Ba bontšhe** lentšu **thušana**' hlalosa gore go ra goreng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 30

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ge o lebeletše Kgogo o dirang ditswianyana?"
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 31

- **Botšiša,** "Hao! Ba dirang bjale?"
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 32 le 33

- **Botšiša,** "Kgogo o swere eng? Na o tšwa lebenkeleng? O nagana gore tše ka moka o di kgele tšhemong?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**mahenyahenya, panne**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 34

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Na ba šetše ba beša mafela a bona?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**beša**' hlalosa gore gora go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 35

- **Botšiša,** "Hao! Kgogo o dirang? Ke eng ye? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**mpshi, ipoeletša**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 36 le 37

- **Botšiša,** "Hao! Dibjalo tše dintši ka tsela ye ba tlo dirang ka tšona? Na ba di rwele ba di iša kae?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**ngwageng wa go feta, bunnego,**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tla tšwela pele nakong ye e tlang re kwe gore na kanegelo e fedile bjang."
- **Ba thuše** gore ba kgone go itirela tlotlontšu.

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya ona ye e nepagetšego ka pukung ya tlhaloso ya mantšu	
Sekoro	Dilo tše di melago dibjalo di sa lengwa
Hlagole	Go tloša sekoro
Thušana	Go šomišana le batho
Mahenyahenya	Mehuta ya go fapana ya dijo tše di bose
Panne	A rwele gabedi
Beša	Go apea lefela mollong wa magala
Mpshi	Bupi bja go kopanywa le maswi
Ipoeletša	Go hwetša selo gabedi
Ngwageng wa go feta	Nakong ya go feta
Bunnego	Dijo tše o di hwetšago ka morago ga go bjala

Thuto ya 4

- **Go balwa** puku lehono.
- **Ba gopotše** hlogo ya puku '**Ke Selemo go a bjalwa".**
- **Ba balele** hlogo ya puku.

Bula letlakala la 1

- Ba balele mafoko a 3.
- **Botšiša,** "Sehla sa selemo ke eng? Ba dira eng ka nako ya selemo? Ke nako efe ya ngwaga re lego go yona bjale?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye e šetšego e thoma go mela mehlareng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 2

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Na o be o tseba matšoba a fetoga dibjalo?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Go ra goreng gore legodimo le ile la duma la thwathwaša? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 3

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Le sa gopola bagwera ba bararo? Ke bo mang bagwera bao?
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Meputso ya dibodu e bile efe ngwageng wa go feta? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 4

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Ke eng yeo bagwera ba bego ba sa e rate?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ba be ba sa nyake go bonagala bjalo ka dibodu, wena o rata go ba sebodu? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 5

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Bagwera ba bontšhana eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ba ile ba feleletša ba tšere sephetho sa go lema ka eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 6

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Go ra goreng go hira terekere?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ba ile ba dumelelana ka go lema bjang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 7

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **Botšiša**, "Go ra go reng gore ka moka ba tsoga ka masa? Sekgorane ke mang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke ka lebaka la eng boTswianyana ba be ba sa nyake go ja difihlolo? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 8

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **Botšiša**, "Na ba tšhaišitše?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke eng ye e bego e se ya hlaka? Ba be ba tlo dira eng ditemeng tše di bego di sa hlaka? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 9

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Ke ka lebaka la eng Sekgorane a ile a boya? O ile a nyaka tšhelete ye kaakang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 tse latelago.**
- **Botšiša**, "Sekgorane o be a tlo ba fa eng? Manyora a loketše dibjalo bjang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?

Bula letlakala la 10

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Ba kae bjale?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Dibjalo tša bona di be di tlo ba bjang ge ba tšhela manyora? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 11

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Tswianyana le Tswio ba fela pelo ya eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelag.**
- **Botšiša**, "Ke ka lebaka la eng ba be ba sega Tswio?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4 a a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke eng ye e tšwelelago pele ga matšoba?
- **Morutwana yo mongwe a bale lefoko le le latelago.**
- **Botšiša**, "Go tšwa sebjalo ka morago ga peu? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 12

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **Botšiša**, "Kgogo o ile a gopola eng? Ba be ba ile go reka peu ya kae?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4 a latelago**
- **Botšiša**, "O nagana gore ba tlo reka peu ya eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 13

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ba ile ba bona dipeu dife? Na o kile wa bona peu ye khwibidu?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke ka lebaka la eng lefela e le le khwibidu?"
- **Morutwana yo mongwe a bale lefoko le le latelago.**
- **Botšiša**, "Go be go na le peu ya eng gape? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tla ema mo lehono. Re tla tšwela pele nakong ye e tlang."

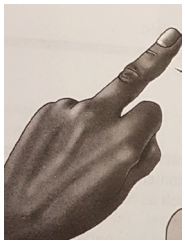
Ba thuše ka mokgwa wa menwana ye mehlano ge ba kopana le lentšu leo ba sa le tsebeng.



Monwana wa mogogorupa – Tlogola lentšu le o sa le tsebego, o bale lefoko ka moka.



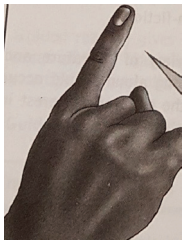
Monwana wa go šupa – lebelela seswantšho le hlogo.



Monwana wa gare – ipotšiše gore ke karolo efe ya lentšu ye o sa kgonego go e bala.



Monwana wa bobedi – bitša lentšu go latela modumo.



Monwana o monnyane – Botšiša morutiši wa gago gore na lentšu le ra goreng.

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Ke Selemo go a Bjalwa**' le mokgwa **wa menwana e mehlano.**
- **Botšiša,** "Re feleleditše go direga eng?"

Bula letlakala la 13

- **Botšiša,** "BoKgogo ba be ba dira eng mo? Ge o nagana gore go tlo direga eng bjale?"

Bula letlakala la 14

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Ba ile ba kgetha peu efe?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ba ile ba kgetha eng ka morago ga lebenkele? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 15

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Ba ile ba rekang ge ba tsamaya?
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Baile le Nono ba be ba tlo bjala eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale lefoko le le latelago.**
- **Botšiša**, "O nagana gore Tswianyana o be a tlo ba thusa ka eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 16

- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 2.**
- **Botšiša,** "Lebenkele la peu le be le bitšwa eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng batho ba be ba ka se utswe merwalo ya bona? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 17

- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 2.**
- **Botšiša,** "Ke go dirang go sega ditema? Molemi o ile a fihla a nameditše eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 3**
- **Botšiša,** "Ba be ba lokela eng mo Molemi a segilego gona? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 18

- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 2.**
- **Botšiša,** "Bo Kgogo ba be ba bjetše eng tšhemong ya bona?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago**
- **Botšiša,** "O nagana gore o be a tlo lokela eng mo ba segileng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka kebaka la eng Kgogo a bitša ditswianyana tša gagwe? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 19

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Selo sa pele se o se dirago pele o tlo bjala ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke sefe selo sa bobedi se o se dirago?"
- **Morutwana yo mongwe a bale lefoko le le latelago.**
- **Botšiša,** "Selo sa boraro ke go lokela eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 20

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Makala a itshwareleditše kae? Gape go ba le eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke eng e e fetšago dimatlafatši mabung? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 21

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Selo sa bone se se tšwago ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye re swanetšego re e epele ka bupi?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** Selo sa bo šupa se se dirwago ke eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 22

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko 2.**
- **Botšiša,** "Dithotse tsa lefodi ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng dithotse tša lefodi di hloka sebaka se segolo? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 23

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4.**
- **Botšiša,** "Diphoto tše di be di swanetše go ba le eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ba be ba lokela dithotse tše kae moleteng o mongwe le o mognwe?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "O nagana gore ke ka lebaka la eng ba di bjala ka go arogana? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tšwela pele nakong ye e tlang re kwe gore kanegelo e tšwela pele bjang."

Ba thuše gore ba kgone go araba dipotšišo mabapi le thuto ya kwešišo.

E reng hlogo ya kanegelo ye? *Ke Selemo go a bjalwa.*

Mookotaba wa kanegelo ke ofe? *Ke nako ya go lema, bagwera a ba nyake go šalela go swana le ngwaga wa go feta.*

Ke mang moanegwathwadi? *Ke Kgogo.*

Kanegelo ye e diregile neng? *Nakong ya kgale Selemo.*

Mošomo

Dipotšišo	Dikarabo
E reng hlogo ya kanegelo ye?	
Mookotaba wa kanegelo ke ofe?	
Ke mang moanegwathwadi?	
Kanegelo ye e diregile neng?	

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Ke Selemo go a Bjalwa**' le mokgwa **wa menwana e mehlano.**

Bula letlakala la 23

- **Botšiša,** "Re feleleditše go direga eng? Ba bjala eng mo? Ge le nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 24

- **Ba balele mafoko a** 3.
- **Botšiša**, "Ke ka lebaka la eng ba be ba lapile?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke bomang ba tla nošetšago sepinatšhe? Ge le nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 25

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ba swanetše ba hlokomele eng ge ba nošetša?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba se ba swanela go tšhela makala ge ba nošetša bošego? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 26

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4.**
- **Botšiša,** "Ba be ba tlo dirang ge pula e na?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Kgogo o ile a reng mabapi le letšatši? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 27

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4.**
- **Botšiša,** "Sekoro ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Baile o ile sekoro se tloša bjang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 28

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng Kgogo a re sekoro ga se sa loka"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ba ile ba tšea sephetho sa go dirang ka sekoro? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 29

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Motho wa go swana le Kgogo ke wo mobjang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Tswianyana o be a nyaka go šala a dirang gae?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke go dira eng go swarišana? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 30

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke bomang ba bego ba tlo šomiša megoma?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Tswianyana le ditswianyana tše dingwe ba be ba tlo dira eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 31

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ba ile ba hwetša Nono le Baile ba dirang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "BoTswianyana ba ile ba bontšhwa eng ge ba fihla tšhemong?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Baile o o be a nyaka gore matswianyana a direng ge a hwetša sekoro? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 32

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng gore mabele a bona a be a panne?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **A latelago.**
- **Botšiša,** "Kgogo o be a e kga eng tšhemong? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 33

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke mang yo a tsebago morogo wa lefodi?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "BoKgogo ba be ba thabišwa ke eng kudu? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 34

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke mang yo a ratang lefela la go beša?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke mang yo tsebago papadi ya Pikipiki mabelane? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 35

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Na wena o tseba mpshi? Ke mang yo a kilego a eja?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Go ra goreng gore ba tla itatswa menwana ba be ba time le mokgekolo wa sefofu?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Go ipoeletša ke go dirang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 36

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O nagana gore Kgogo o be a bolela ka go bontšhana kwelobohloko bjang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a** 4.
- **Botšiša,** "Kgogo o ile a hlalosa kwelobohloko ye a bolelago ka yona bjang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 37

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng gore ba dumelelana? BoTswianyana le bana babo ba be ba thabišwa ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Go ra goreng go rata go sepela?
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ba be ba išetša baagišane eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 38

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba be ba rekiša tše dingwe?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke mang yo a tsebago go rekiša? O be o rekiša eng?"
- **E re,** "Re tla emiša mo lehono. Re tla tšwela pele nakong ye e tlang re bapale papadi ka kanegelo."

Thuša barutwana gore ba kgone go araba dipotšišo tša thuto ya kwešišo.

- **Kgogo le ditswianyana ba be ba bjetše eng?** *Ba be ba bjetše sepinatšhe.*
- **Ke bomang ba bego ba bjetše marotse?** *Ke Nono le Baile.*
- **Ke ka lebaka la eng ba be ba nyaka go bjala?** *Ka ge ba be ba sa nyake go reka le go kgopela dilo tšeo ba ka ipšalelago tšona.*
- **Ba lema ka eng ge ba tlo bjala?** *Ka terekere ya Sekgorane.*
- **Ba feleleditše ba dirile eng ka dibjalo tše dintši bjalo?** *Ba file baagišane tše dingwe ba di rekiša.*

Mošomo

Araba dipotšišo tša mabapi le kanegelo.	
Dipotšišo	**Dikarabo**
Kgogo le ditswianyana ba be ba bjetše eng?	
Ke bomang ba bego ba bjetše marotse?	
Ke ka lebaka la eng ba be ba nyaka go bjala?	
Ba lema ka eng ge ba tlo bjala?	
Ba feleleditše ba dirile eng ka dibjalo tše dintši bjalo?	

Thuto ya 7

- **Ba gopotše hlogo ya kanegelo le tatelano ya ditiragalo**
- **E re,** “Lehono go ralokwa papadi ka kanegelo.”
- **Botšiša**, “Ke bomang bao e tla bago baanegwa?” Nono , Kgogo, Baile le ditswianyana tša Kgogo.
- **Botšiša,** “Ke mang e tla bago Molemi?”
- **Botšiša,** “Ke bomang bao e tla bago bašomedi ba Raletsogana?”
- **Botšiša,** “Ke bomang bao e tlo bago baagiašane le batho ba tlago rekiša dibjalo?”
- **Botšiša**, “Ke mang yo a tlo anegago nonwane?”
- **E re,** “Ba bangwe ba tla thuša baanegwa.”

Papadi e ya thoma. Ba thuše ge ba sa gopole tatelano ya ditiragalo.

Mošomo

Araba dipotšišo tše di latelago.	
Dipotšišo	**Dikarabo**
Ke mang moanegwathwadi?	
Re hweditše thuto efe kanegelong ye?	
Ke bogmang baanegwa ba bagwe?	
Kanegelo e fedile bjang?	
E reng hlogo ya kanegelo ye?	

Hlogo: ‘Tswianyana o kitimišetšwa bookelong’

Dira karata ye e nago le hlogo ya puku.

Tswianyana o Kitimišetšwa Bookelong

Dira dikata tša mantšu a maswa le mantšu a a šomišitšwego gantši.

Mantšu a maswa	Mantšu a a šomišitšwego gantši
Kgangwa	Tswianyana
Kgati	Nono
Thapo	Baile
Potlakišetšwa	Kgogo
Kgolokgolo	Kgangwa
Perekisi	Bookelo
Atha	Mooki
Bookelo	Perekisi
Rašitše	Thapo
Kwametša	Phapoši
Kgolokgolo	
Potlako	
Mogolong	
Bonokwane	
Thakgoga	

Thuto ya 1

- **Boledišang** ka khabara ya puku.
- **Botšiša,** "Le bona eng? Go direga eng mo? O nagana gore ke kae mo?"
- **Bolela** hlogo ya puku: '**Tswianyana o kitimišetšwa bookelong'.**
- **Ba bontšhe karata ya hlogo:**

Tswianyana o Kitimišetšwa Bookelong

- **Botšiša,** "Na o sa o gopola Tswianyana? Na ke motho yo mobjang? Ge o nagana e tlo bolela ka eng kanegelo ye? Goreng o realo?"

Bula letlakala le le latelago

- **Hlalosa,** "Ke puku ya 5 ya legato la 2, go na le ye nngwe re tlo e balago ge re fetša ye."

Bula letlakala le le latelago

- **Hlalosa,** Puku ye e ngwadilwe ke khamphani ya Shuter & Shooter KwaZulu-Natal, e ngwadilwe ka 2020, ba bontšhe le nomoro ya puku: ISBN.

Bula letlakala la 1

- **Botšiša,** "O bonang mo? Ke bomang bao? Na o sa ba gopola? O nagana gore ke kae mo, goreng o realo?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**rašitše, boleta, kometša**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 2

- **Botšiša,** "Hao! Na o tseba papadi ye ba e bapalang? Yo a tshelago o swere eng? Na o bapala a le gare a e ja?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**kgati, a e ja**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 3

- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba se sa bapala bjale?" Tswiotswio o ya kae? Ge le nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**ema pho**' hlalosa le ra go reng.

Bula letlakala la 4 le 5

- **Botšiša,** "O nagana gore bagwera ba dira eng bjale? Hao! Ba tšwa ba kitima, ba ya kae? Ge le nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**gwa se be le nko yeo e tšwago lemila, kgamilwe, mmetha, Tswio, ithagile**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 6 le 7

- **Botšiša:** "Ba kae bjale ge o bona? Ba emetšeng eng ge ba dutše ditulong bjale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**a ile tuu, baoki, phapoši**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 8 le 9

- **Botšiša,** "Hao! Ke mang yo a bolelago bjale? O nagana gore o reng go bona? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**mooki, thušo ya pele, mohlolo**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 10 le 11

- **Botšiša:** "Ke bomang ba bjale, gona ba ya kae? O nagana gore ba ja eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**rakgadi, mahlo a a tšwele dinameng**' hlalosa gore a ra go reng.

Bula letlakala la 12 le 13

- **Botšiša:** "Ke ba gape ba sa lebeletše mosadi yo, na go direga eng bjale? E kae perekisi yeo a bego a e ja? Ijoo! Ekare o sepetlele, o nagana gore go diregile eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Ba bontšhe mantšu '**potlako, gohlola**' hlalosa gore go ra go reng.

- **E re,** "Re tla ema mo lehono, re tla tšwela pele nakong ye e tlang."

Ba thuše gore ba kgone go itirela tlotlontšu.

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya wona ye nepagetšego pukung ya tlhaloso ya mantšu	
Rašitše	Dilo tše dintši kudu
Boleta	Ya boleta kudu
Kometša	Go tsenya selo ka moka ka ganong wa metša
Kgati	Go bapala ka kgati
A e ja	Go ja dijo
Ema pho	Go ema o sa šikinyege
Nko ye e sa tšwego lemila	Go sa direge selo
Kgamilwe	Go engwa ke dijo mogolong
Mmetha	Go tula motho mokokotlo
Tswio	Ngwana wa kgogo
Ithagile	Go kitima ka lebelo
A ile tuu	Go se bolele selo
Baoki	Batho ba hlokomelago balwetši
Phapoši	Kamoreng ya bookelong
Thušo ya pele	Thuso ya ka pela
Mohlolo	Selo sa go makatša
Rakgadi	Kgaitšedi ya papa
Mahlo a tšwele dinameng	A lebeletše a ntšhitše mahlo
Potlako	Ka lebelo
Kgohlola	Go ntšha selo mogolong

Thuto ya 2

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Tswianyana o kitimišetšwa bookelong.**
- **Botšiša,** "Na go be go direga eng mo re feleleditšego gona?"
- **Ba bontšhe** mo le feleleditšego gona.

Bula letlakala la 13

- **Botšiša,** "O kae mme yo a bego a le ka koloing? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 14

- **Botšiša,** "O nagana gore ke eng ye e tšwago ka molomong? Go be go direga eng? Na ke kgale a kgamilwe? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**kgamilwe, thapo**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 15

- **Botšiša,** "O nagana gore mooki o reng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**tlhokomelo,** ' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 16 le 17

- **Botšiša,** "Ke mang yo? Go direga eng bjale? Na o nagana o ruta eng ka diswantšho tše? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**thutwana, kgone go hema**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 18 le 19

- **Botšiša,** "Mmalo! Ke eng jwale ye? E kaba o ruta eng ka dilo tše? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- Ba bontšhe mantšu '**go phaka**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 20 le 21

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Mooki o dirang Nono? O nagana gore ke ka lebaka la eng a mo ahlamišitše?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**feisi, pinyeletša,**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 22 le 23

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**moya, kgolokgolong**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 24 le 25

- **Botšiša,** "Hao! Baile o ya kae bjale? Na ke Tswianyana yo ba mo tlišitšego?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**phetše**' gore go ra goreng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 26 le 25

- **Botšiša,** "Ke eng se o karego ke koša? E reng koša ye? Ke ya eng paesekele ye ya moyeng?"
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tla ema mo lehono, re tla tšwela pele nakong ye e tlang."
- **Ba thuše gore ba kgone go itirela tlotlontšu.**

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya ona ye e nepagetšego ka pukung ya tlhaloso ya mantšu	
Kgamilwe	Go tswalelega mogolo
Thapo	Karolo ya perekisi yeo e lahlwago
Tlhokomelo	Go lemoša batho
Pejana	Ka lebelo
Thutwana	Thuto ka se sengwe
Kgone go hema	Go palelwa ke go hwetša moya
Go phaka	Go ja dijo tše dintši ka nako e tee
Feisi	Go phutha seatla
Pinyeletša	Go tiiša kudu
Moya	Se o se hemago
Phetše	O phetše gabotse

Thuto ya 3

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Tswianyana o kitimišetšwa bookelong**'.
- **Botšiša,** "Na go be go direga eng mo re feleleditšego gona?"
- **Ba bontšhe** mo le feleleditšego gona.

Bula letlakala la 27

- **Botšiša,** "Ke paesekele ya mang ye e lego moyeng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 28 le 29

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke ya eng tšhelete ye e swerwego ke Kgogo? O tlo dira eng ka tšhelete?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**bonokwane**' hlalosa gore le ra goreng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 30 le 31

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Baile o dirang? Ke nama ya eng bjale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 32 le 33

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Baile o dirang? Lebelela Kgogo, yena o dirang? O swere eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 34 le 35

- **Botšiša,** "Ba dirang bjale? Na ba tlo ja eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 36 le 37

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ke eng ye ba e jago?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**a tomotše mahlo**' hlalosa gore go ra goreng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tla tšwela pele nakong ye e tlang re kwe gore na kanegelo e fela b jang."

Ba thuše gore ba kgone go itirela tlotlontšu.

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya ona ye e nepagetšego ka pukung ya tlhaloso ya mantšu	
O tomotše mahlo	A ntšhitše mahlo
Bonokwane	Bokebekwa

Thuto ya 4

- **Go balwa** puku lehono.
- **Ba gopotše** hlogo ya kanegelo '**Tswianyana o kitimišetšwa bookelong**'.
- **Ba balele** hlogo ya puku.

Bula letlakala la 1

- Ba balele mafoko a 3.
- **Botšiša,** "Ba be ba bjetše eng? Ke mang yo go bjetšwego diperekisi ga gabo?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke perekisi ye bjang ye thapo e itšwelago fela?
- **E re,** "Ka tla ka e duma mmmm...!"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Megolo ke eng? Go ra goreng gore ba be ba kwametša fela? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 2

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O nagana go diregile eng ye e ba tšhošitšego ka moka?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana gore o be a tseba go raloka a ntše a e ja perekisi? Na wena o ka kgona go bapala kgati o le gare o ja perekisi? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 3

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Ge o nagana go tlo direga eng ya go tšhoša?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Tswianyana o emetšeng bjale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 4

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "O nagana gore go be go direga eng ka Tswianyana?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "O nagana gore o tlo dira eng bjale?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Tswianyana o be a homoletšeng? Tswio o be a ile go bega eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 5

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "O nagana gore o tlo mo dira eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Go be go diregile eng ka Tswianyana ge a tla kitimišetšwa bookelong"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 latelago.**
- **Botšiša**, "O nagana gore Nono le ditswianyana ba ya kae? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 6

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Ke eng e dirilego gore Tswianyana a kgone go bolela?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Bookelong e be e le bokgole bo bokaakang le ntlo ya Kgogo? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 7

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **Botšiša**, "Go ra go reng go theoša o nyološa?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke ka lebaka la eng ge go le boima gore a dule fase? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 8

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **Botšiša**, "O nagana mooki o tlo bolela le bona ka eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Na mooki o be a tlo bolela ka eng? O be a tlo tšea nako ye kaakang? Tswianyana o be a le kae bjale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 9

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, “Na ke eng ye e bego e tlo thuša batho ka moka?”
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, “O nagana gore ke mohlolo wa eng o o ilego wa diragala? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?”

Bula letlakala la 10

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, “Go ile gwa direga eng ge koloi e ema ka lebelo?”
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, “O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?”

Bula letlakala la 11

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, “Ke eng e ileng ya dira gore rakgadi wa bana a homole?”
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, “Ke ka lebaka la eng a be a homotše? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?”

Bula letlakala la 12

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **Botšiša**, “Bothata e be e le eng?”
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, “Na ke eng ye e bego e swere Tswianyana? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?”

Bula letlakala la 13

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4.**
- **Botšiša,** “O nagana gore go diragala eng ge ngaka e bolela le yena?”
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4 a latelago.**
- **Botšiša**, “Hao! Na o meditše thapo ya perekisi? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?”
- **E re,** “Re tla emiša mo lehono

Re tla tšwela pele nakong ye e tlang.”

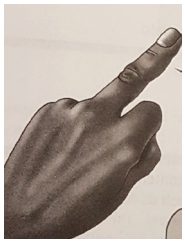
Ba thuše ka mokgwa wa menwana ye mehlano ge ba kopana le lentšu leo ba sa le tsebego.



Monwana wa mogogorupa – Tlogela lentšu le o sa le tsebego, o bale lefoko ka moka.



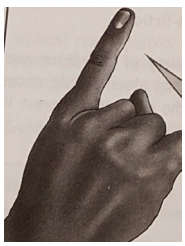
Monwana wa go šupa – lebelela seswantšho le hlogo.



Monwana wa gare – ipotšiše gore ke karolo efe ya lentšu ye o sa kgonego go e bala.



Monwana wa bobedi – bitša lentšu go latela modumo.



Monwana o monnyane – Botšiša morutiši wa gago gore na lentšu le ra goreng.

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Tswianyana o kitimišetšwa bookelong** le mokgwa **wa menwana ye mehlano.**
- **Botšiša,** "Re feleleditše go direga eng?"

Bula letlakala la 13

- **Botšiša,** "Mooki o be a bolela ka eng? Ge o nagana go tlo direga eng bjale?"

Bula letlakala la 14

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Na o ile wa kgangwa ke perekisi bjalo ka Tswianyana?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Mooki o ile a reta boKgogo ka eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 15

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Ke tlhokomelo ya eng ye ba bolelago ka yona?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Batho ba bantši ba hlokofala ka lebaka la eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 16

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Wena o dira eng ge motho a kgamilwe?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Batho ba re ba dira eng ge go na le motho yo a kgamegilego?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Mooki o re o tlo ba ruta ka eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 17

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Go kgangwa ke go dira eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Go direga eng ge e ba selo seo a se sa ntšhwa? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 18

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke dilo dife tše di kgamago bana?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Batho ba bagolo bona ba ka kgangwa ke eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 19

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Motho yo a kgamegilego o bonagala ka eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 5 a latelago.**
- **Botšiša,** "O bolela bjang motho wa go kgamega? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 20

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "O swanetše go dira eng go thuša motho yo a kgamilwego?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "O mo swara kae ge a sa kgone go e tshwa ka go gohlola? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 21

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4.**
- **Botšiša,** "O swanetše go dira eng ge se se mo kgamilego se sa tšwe?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4 a latelago.**
- **Botšiša,** " O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 22

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Baile o ile a botšiša eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Nono o ile a araba ka go reng? Ga go swane bjang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 23

- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 2.**
- **Botšiša,** "Kgolokgolong ke kae?"

- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 3.**
- **Botšiša,** "Dikeledi di ntšhwa ke eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tšwela pele nakong ye e tlang re kwe gore kanegelo e tšwela pele bjang."

Ba thuše gore ba kgone go araba dipotšišo mabapi le kanegelo.

E reng hlogo ya kanegelo ye? Tswianyana o kitimišetšwa bookelong.

Mookotaba wa kanegelo ke ofe? Tswianyana o ile a kgangwa ke thapo ya perekisi.

Ke mang moanegwathwadi? Ke Tswianyana

Kanegelo ye e diregile neng? Nakong ye e fetilego.

Mošomo

Araba dipotšišo tša mabapi le kanegelo.	
Dipotšišo	**Dikarabo**
E reng hlogo ya kanegelo ye?	
Mookotaba wa kanegelo ke ofe?	
Ke mang moanegwathwadi wa kanegelo?	
Kanegelo ye e diregile neng?	

Thuto ya 6

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Tswianyana o kitimišetšwa bookelong** le mokgwa **wa menwana ye mehlano.**

Bula letlakala la 23

- **Botšiša,** "Re feleleditše go direga eng? Ge le nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 24

- **Ba balele mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Nono o ile a opa kgomo lenaka a reng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Baile o be a dirile eng gabotse? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 25

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng Baile a be a boputše Tswianyana?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ba be ba thabišitšwe ke eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 26

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 5.**
- **Botšiša,** "Ba be ba dira eng ge pula e na?"
- **Barutwana ka moka ba bala mafoko ka moka ao a latelago.**
- **Botšiša,** "E reng koša ye? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 27

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Tswianyana o ile o nyaka eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba kgotsa ge Tswianyana a re o nyaka paesekela? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 28

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O nagana goreng ba re Tswianyana o hweditše monyetla?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba re fase ka bonokwane? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 29

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Bona ba be ba botšišetšang gore Tswianyana o nyaka eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a a latelago.**
- **Botšiša,** "Na Tswianyana o bolela nnete ge a re o nagana gore ba ra se sengwe le se sengwe? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 30

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Wena o be o ka re o nyaka eng ge o be o ka botšišwa bjalo ka Tswianyana?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng a be a potile molala? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 31

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Kgogo e be e le mma o mo bjang go ya ka wena?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Nono o be a tla thuša ka eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 32

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Na Kgogo o dira eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Tswianyana o ile a re o kwa eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 33

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Go ra goreng go re a se a ka a fetša go bolela"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Hao! Nono o be a duletšeng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 34

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Nono o ile a re ke ka lebaka la eng a sa itšhikinye?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Go direga eng ka Nono bjale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 35

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba be ba tomoletše motepa mahlo?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ba be ba boledišana ka eng ge ba dutše tafoleng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 36

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Nono le Baile ba ile ba tšhoša ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a** 4.
- **Botšiša,** "Ke eng ye e bego e dira gore Kgogo a se ke a bona le tsela? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 37

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Motepa o dira ke eng gore o be bose?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4 a latelago.**
- **Botšiša,** "Tswianyana yena o kwa motepa o le bjang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 38

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Tswianyana o be a tshwenya ka eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a** 3 a latelago.
- **Botšiša,** "Na lena le rata ga bolena?"
- **E re,** "Re tla emiša mo lehono. Re tla tšwela pele nakong ye e tlang re raloke papadi ka kanegelo."

Thuša barutwana gore ba kgonego araba dipotšišo tša thuto ka kwešišo

Tswianyana o ile a kgangwa ke eng? *O ile a kgangwa ke thapo ya perekisi*

Mooki o be a ruta eng? *Gore o ka thuša motho bjang ge a kgamegile*

Ke eng e ile ya dira gore Tswianyana a kgangwe? *Goreng a be a eja perekisi a bapala*

Tswianyana o ile a re o nyaka go ja eng ge a boya sepetlela? *O ile a re o nyaka nama ya go beša.*

Tswianyana o ile thuša ke eng gore a phologe? *O ile thuša ke ngaka ya sepetlele.*

Mošomo

Araba dipotšišo tša mabapi le kanegelo.	
Dipotšišo	**Dikarabo**
Tswianyana o ile a kgangwa ke eng?	
Mooki o be a ruta eng?	
Ke eng e ile ya dira gore Tswianyana a kgangwe?	
Tswianyana o ile a re o nyaka go ja eng ge a boya sepetlela?	
Tswianyana o ile thuša ke eng gore a phologe?	

Thuto ya 7

- **Ba gopotše hlogo ya kanegelo le tatelano ya ditiragalo**
- **E re,** "Lehono go ralokwa papadi ka kanegelo."
- **Botšiša**, "Ke bomang bao e tla bago baanegwa?" Nono, Kgogo, Baile le ditswianyana tša Kgogo.
- **Botšiša,** "Ke mang yo e tla bago Tswianyana?"
- **Botšiša,** "Ke bomang bao e tla bago Ngaka le mooki?"
- **Botšiša,** "Ke bomang bao e tla bago batho ba ba bego ba tlile bookelong?"
- **Botšiša**, "Ke mang yo a tla anegago kanegelo?"
- **E re,** "Ba bangwe ba tla thuša baanegwa."

Papadi e ya thoma. Ba thuse ge ba sa gopole tatelano ya ditiragalo.

Mošomo

Araba dipotšišo tše di latelago.	
Dipotšišo	**Dikarabo**
Ke mang moanegwathwadi?	
Re hweditše thuto efe kanegelong ye?	
Ke bomang baanegwa ba bangwe?	
Kanegelo e fedile bjang?	
E reng hlogo ya kanegelo ye?	

Hlogo: 'Re ya go rutha'

Dira karata ye e nago le hlogo ya puku.

Re ya go rutha

Dira dikarata tša mantšu a maswa le mantšu a šomišitšwego gantši.

Mantšu a maswa	Mantšu a šomišitšwego gantši
Diphaphatha	Tswianyana
Noka	Nono
Lebopong	Baile
Mamogašwa	Kgogo
Taiša	Rutha
Diporele	Meetse
Kgowa	Nokaneng
Dithaka	Sepela
Korosetena	Malesiba
Piano	Malesibana
Leratha	
Mogale	
Ferehla	
Manganga	
Matwetwe	
Rutha	
Nyokanyoka	
Lewatleng	
Diphathaphatha	
Kgašagana	
Pelwanatšhwaana	
Tutetše	

Thuto ya 1

- **Boledišang** ka khabara ya puku.
- **Botšiša,** "Le bonang? Ke bomang bagwera bao re ilego ra bala ka bona dipukung tše di fetileng? Go direga eng? O nagana ke kae mo?
- **Bolela** hlogo ya puku: '**Re ya go rutha**'.
- **Ba bontšhe karata ya hlogo ya kanegelo:**



- **Botšiša,** "Ge o nagana e tlo bolela ka eng kanegelo ye? Goreng o realo?"

Bula letlakala le le latelago

- **Hlalosa,** "Ke puku ya 6 ya legato la 2, Go na le tše dingwe tša legato la 3 tše re tlo di balago ge re fetša ye."

Bula letlakala le le latelago

- **Hlalosa,** puku ye e ngwadilwe ke khamphani ya Shuter & Shooter KwaZulu-Natal, e ngwadilwe ka 2020, ba bontšhe le nomoro ya puku: ISBN.

Bula letlakala la 1

- **Botšiša,** "O bona eng mo? Ke bomang ba? Na o sa ba gopola? O nagana ke kae mo, gobaneng o realo?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**kgowa, dithaka,** mmolelwana '**a a namela a theoga godimo ga bona**' hlalosa gore di bolelang.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 2

- **Botšiša,** "Ke mang yo e karego a opela? Na le sa gopola Tswianyana dipukung tše re di badilego? Go diregile eng ka Tswinayana? Na ke tšona di perekisi tše Tswianyana a bego a bego a di ja?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**korosetena, ikgantšha**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 3

- **Botšiša,** "Ba dirang bjale? O nagana gore o tla opela le ditswianyana tše dingwe? Na ke ditswinyana tša gabo goba tša moagišane?"
- Ge le nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**ikgokgomoša**' hlalosa gore le ra go reng.

Bula letlakala la 4 le 5

- **Botšiša,** "O nagana gore ditswianyana di dirang bjale? Na o be a adima ditswianyana korostena? Ge le nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**duma, ngangišana, lamole**' hlalosa gore go ra go reng..

Bula letlakala la 6 le 7

- **Botšiša:** "Go direga eng bjale? Bjale yo wa go swana le Tswianyana o reng a lebeletše seswantšho? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**piano, hlodia, mogale**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 8 le 9

- **Botšiša,** "Ke mang bjale yo a emego godimo ga korostena? O nagana gore o reng go bona? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**itapološa, rutha**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 10 le 11

- **Botšiša:** "Tswianyana o ya kae bjale? O nagana gore ditswianyana tše dingwe di tla bapala korostena? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**matwetwe, go rutha** hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 12 le 13

- **Botšiša:** "Go direga eng ge a apara ka tsela ye? O apere diaparo tša eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**mebele, lewatleng**' hlalosa gore go ra go reng.
- **E re,** "Re tla ema mo lehono, re tla tšwela pele nakong ye e tlang."
- **Ba thuše gore ba kgone go itirela tlotlontšu.**

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya wona ye e nepagetšego pukung ya tlhaloso ya mantšu	
Kgowa	Motho wa go rata dintwa
Dithaka	Batho ba go lekana
A namela a theoga godimo ga bona	Go telela motho yo mongwe
Korosetena	Seletšwa se se bapalwago sa mmino
Ikgantšha	Go bona e ka o kaone go feta bangwe
Ikgokgomoša	Go ba le makoko
Duma	Ba nyaka go swana le motho yo mongwe
Ngangišana	Go phekgišana
Lamole	Go emiša batho bao ba lwago
Piano	Seletšwa sa mmino
Hlodia	Go rasetša batho
Mogale	Mohlodi
Itapološa	Go šomiša meetse go lapolla mmele
matwetwe	Motho yo a kgonago go dira selo ka bokgwari
Go rutha	Go bapala ka meetseng
Mmele	Go se apare
Lewatleng	Lefelo leo le nago le meetse a mantši

Thuto ya 2

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Re ya go rutha**'.
- **Botšiša,** "Na go be go direga eng mo re feleleditšego gona?"
- **Ba bontšhe** mo le feleleditšego gona.

Bula letlakala la 13

- **Botšiša,** "O be a aparetše go ya kae? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 14 le 15

- **Botšiša,** "O nagana gore ba ya kae bjale? Na ba ile go rutha ge o nagana? O nagana gore ba ile go rutha kae? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 16 le 17

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale moo? Ba kae mo bjale? Hao! Na ba šetše ba rutha? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**nyokanyoka, kgobola**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 18 le 19

- **Botšiša,** "O bonang mo? Go direga eng bjale? Na Tswianyana o o ya go tsena ka meetseng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**tutetše, go bea pelwanatšhwana**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 20 le 21

- **Botšiša,** "Hao! Tswianyana o dirang bjale? Ditswianyana di dirang bjale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**go a bontšha**' hlalosa gore gora goreng.

Bula letlakala la 22 le 23

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Na Tswianyana ga a tšhabe meetse ge o nagana"
- **Ba bontšhe** mantšu '**tlogela, letamo**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 24 le 25

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ba rutha bjang
- Ba mo dirang Tswianyana bjale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**lokolle mmele, phaphamala**' hlalosa gore go ra go reng.

Bula letlakala la 26 le 27

- **Botšiša,** "Mmalo! Bona Tswianyana o dirang bjale? Na ke Tswianyana ka meetseng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 28 le 29

- **Botšiša,** "Ke eng bjale e? Ba dirang bjale ge o lebeletše? Wena o be o tlo dira eng ge o bona noga?"
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tla ema mo lehono, re tla tšwela pele nakong ye e tlang."

Ba thuše gore ba kgone go itirela tlotlontšu.

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya ona ye e nepagetšego ka pukung ya tlhaloso ya mantšu.	
Nyokanyoka	Selo sa go kgopama
Kgobola	Go gobatša ka maswi
Tutetše	A go fiša
Go bea pelwanatšhwana	Go kgothatsa
Go a bontšha	Go a bonagala
Tlogela	Go tlogela motho
Letamo	Lefelo la go agwa la meetse a mantši
Lokolle mmele	A se ke a tiiša mmele
Phaphamala	Go ba ka godimo ga meetse

Thuto ya 3

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Re ya go rutha**'.
- **Botšiša,** "Na go be go direga eng mo re feleleditšego gona?"
- **Ba bontšhe** mo le feleleditšego gona.

Bula letlakala la 29

- **Botšiša,** "Ba be ba tšhaba eng mo? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 30 le 31

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ba kae bjale? Tswianyana o tlo hwetša dilo tša gagwe bjang?"
- **Ba bontšhe** mantšu '**mebala, mamogašwa**' hlalosa gore go ra go reng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 32 le 33

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Ba bolela ka eng? Na Tswianyana o reng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **Ba bontšhe** mmolelwana '**ba hwile ka disego**' hlalosa gore go ra goreng.

Bula letlakala la 34 le 35

- **Botšiša,** "Ba kae bjale? Na ba ya ga boTswianyana? O nagana gore Kgogo o tlo reng ge Tswianyana a tsena ka ntlong? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 36 le 37

- **Botšiša,** "Go direga eng bjale? Na Kgogo o reng bjale? Baile yena o reng go Tswianyana?"
- **Ba bontšhe** lentšu '**laela**', hlalosa gore gora goreng.
- **Botšiša,** "O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tla tšwela pele nakong ye e tlang re kwe gore na kanegelo e fedile bjang."

Ba thuše gore ba kgone go itirela tlotlontšu.

Mošomo

Ngwala mantšu le tlhaloso ya ona ye e nepagetšego ka pukung ya tlhaloso ya mantšu	
Mebala	Mebala e mentši
Mamogašwa	Noga ya ka meetseng
Ba hwile ka disego	Ke go sega kudu
Laela	Go kgopela tumelelo go dira se sengwe

Thuto ya 4

- **Go balwa** puku lehono.
- **Ba gopotše** hlogo ya nonwane '**Re ya go rutha**'.
- **Ba balele** hlogo ya puku.

Bula letlakala la 1

- **Ba balele mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Go ra goreng gore TaTswianyana e be e le kgowa?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng a be a dira bjalo Tswianyana? Na o be a rata ditswianyana? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela"

Bula letlakala la 2

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Tswianyana o be a dira eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke go dira eng go ba le makoko? Na o tseba korostena? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 3

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Ke eng e ye e bego e tena batho ka Tswianyana?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka ka eng ba be ba tšhaba go bolela kudu? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 4

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Tswianayana o be a ikgantšhetšha bona ka eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "O nagana gore o tlo dira eng bjale?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a a latelago.**
- **Botšiša**, "O nagana gore ke go dira eng go kgantšhetšana ka dilo? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 5

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Ke mang yo a roganago?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Baile o ile a botšiša a reng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 6

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Na o na le mogwera wa go swana le Tswianyana? Na ke mogwera yo mo botse?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Go ra go reng gore yena ke mogale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 7

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3**
- **Botšiša**, "Tswianyana o be a opela ka eng? O be a opela bjang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke mang yo a bego a thoma Tswianayana? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 8

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Ba re ba be ba tletše eng go Tswianyana?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Go ferehla motho ke go dira eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 9

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Ba ra eng ge ba re Kgogo ga a kgone go rutha?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke ka lebaka la eng tswianyana ye nngwe e ile ya tenega? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 10

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "E be e le bjang noka ya Meetsemantsho?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Na o nagana gore Tswianyana o tseba go rutha? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 11

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Na bana ba ile ba ya nokeng ya Meetsemantsho?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ba feleleditše ba ile go rutha nokeng efe? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 12

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Tswianyana o be a nyaka go ba kgantšhetša ka eng? Go kgantša ke go reng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ba ile ba rutha ba le bjang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 13

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Tswianyana o ile a tšwelela a apere eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Lewatleng ke kae? Ke mang yo a kilego a ya lewatleng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tla emiša mo lehono. Re tla tšwela pele nakong ye e tlang."

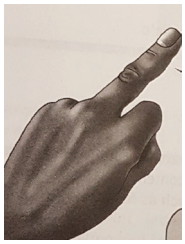
Ba thuše le ka mokgwa wa menwana ye mehlano ge ba kopana le lentšu leo ba sa le tsebego.



Monwana wa mogogorupa – Tlogela lentšu le o sa le tsebego, o bale lefoko ka moka.



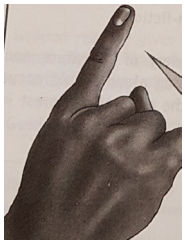
Monwana wa go šupa – lebelela seswantšho le hlogo.



Monwana wa gare – ipotšiše gore ke karolo efe ya lentšu ye o sa kgonego go e bala.



Monwana wa bobedi – bitša lentšu go latela modumo.



Monwana o monnyane – Botšiša morutiši wa gago gore na lentšu le ra go reng.

Thuto ya 5

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Re ya go rutha**' le mokgwa **wa menwana ye mehlano.**
- **Botšiša,** "Re feleleditše go direga eng?"

Bula letlakala la 13

- **Botšiša,** "Tswianyana o apere eng mo? Ge o nagana go tlo direga eng?"

Bula letlakala la 14

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša**, "Ditswianyana di rile go na le eng mo ba ruthago gona?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "O ile apere diaparo tše di bjang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ba ya kae bjale? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 15

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša**, "Na Tswianyana o tseba go rutha?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša**, "Na o be a tseba tsela ya go ya nokeng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 16

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Go lapa ke go dira eng? Tsela ya manyokenyoke ke ye bjang?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša**, "Ke eng e ya nyakang go kgaola diphathaphatha tša Tswianyana? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 17

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng diporele di be di šetše di nyaka go wa?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Kganthe ke eng Tswinayana a be a sa nyake go tsena ka meetseng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 18

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4.**
- **Botšiša,** "O nagana gore bothata ba Tswinyana ke bofe?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "O nagana gore Tswianyana o be a tšhaba eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 19

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng Tswianyana a lokela maoto fela?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Kganthe o b e a tšhaba eng ka meetseng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 20

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba be ba samo kwele bohloko?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye e bego e dira gore ba nagane gore ga go na seo se ka mo palelwago? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 21

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ba ile ba seba Tswianyana ba reng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "O nagana gore Tswianyana o tla dumela? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 22 le 23

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng Tswianyana a be a tomotše mahlo?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ba ile a dire eng ge a rutha?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ba thabetše eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**

- **Botšiša,** "Ke dira eng go tlatša meetse? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 23

- **Morutwana yo mongwe a bale letlakaleng la 2.**
- **Botšiša,** "Ba be ba ikgantšha bjang? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"
- **E re,** "Re tšwela pele nakong ye e tlang re kwe gore kanegelo e tšwela pele bjang.
- Ba thuše gore ba kgone go araba dipotšišo tša mabapi le kanegelo

E reng hlogo ya kanegelo ye? 'Re ya go rutha'.

Mookotaba wa kanegelo ke ofe? Ditswianyana tša moagišane di memile Tswianyana go ya go rutha le bona.

Ke mang moanegwathwadi? Ke Tswianyana.

Kanegelo ye e diregile neng? Nakong ye fetilego.

Mošomo

Araba dipotšišo tša mabapi le kanegelo.	
Dipotšišo	**Dikarabo**
E reng hlogo ya kanegelo ye?	
Mookotaba wa kanegelo ke ofe?	
Ke mang moanegwathwadi?	
Kanegelo ye e diregile neng?	

- Ba gopotše hlogo ya puku '**Re ya go rutha**' le lewa **la menwana ye mehlano.**

Bula letlakala la 23

- **Botšiša,** "Re feleleditše go direga eng? Ge le nagana go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 24

- **Ba balele mafoko a** 3.
- **Botšiša**, "Tswianyana o be a duma bagwera ge ba dira eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke eng ye Tswianyana a bego a bona e le thata? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 25

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ba be ba tlo thoma ka go mo ruta eng ge a rutha?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ba ile ba tšhepiša Tswianyana eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 26

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng Tswianyana a sega a le tee?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Goreng a ikwa a le o mogolo kudu? O tlo ba botša eng gae? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 27

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ba ile ba mo ruta eng bjale?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke efe taba ye e ilego ya ba ye kgolo? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 28

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Tswianyana o be a tlo ithuta eng ge ba boelela gape?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Goreng a tshela a le tee?
- O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 29

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Mamogašwa ke eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ba be ba ya kae?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Na Tswianyana o ile a tšea dilo tša gagwe? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 30

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Tswianyana o be a nagana gore bagwera ba gagwe ba bone eng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke eng dilo tša mebala tše ba bego ba di bona? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 31

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "O re o tlo reng ka diaparo ge a fihla gae?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Tswianyana o be a tshwenywa ke eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 32

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Go ra go reng go hwa ka disego?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2 a latelago.**
- **Botšiša,** "Tswianayana o re goreng a ile a tšhaba?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke eng e dirilego go re Tswianyana a re a ka se sa hlwa a rutha? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 33

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ba re o swanetše go dira eng ge o longwa ke noga ya meetse?"

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4 a latelago.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng Tswianyana a be a tshwenyegile? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 34

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng ba be ba nagana gore ga go selo se Tswianyana a se tšhabago?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3 a latelago.**
- **Botšiša,** "Tswianyana yena o be a tšhaba eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 35

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Na ba tlo reng gae ge Tswianyana a ba botša se?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Hao! Kganthe Kgogo o be a sa tsebe gore Tswianyana o ile go rutha?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Ba feleleditše Tswianyana a dira eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 36

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Na bagwera ba gagwe bona a se ba botša batswadi gore ba ile go rutha?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Kgogo o be a rogela Tswinyana eng? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 37

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Tswianyana o be a swanetše a kgopele eng pele a tšwa ka monyako?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Baile o ile a botšiša a reng?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "Na Tswianyana o be a bolela nnete ge a re ga a se a bone noga ya meetse? O nagana gore go tlo direga eng letlakaleng la go latela?"

Bula letlakala la 38

- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 3.**
- **Botšiša,** "Baile o ile a reng ka noga ya meetse?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 4.**
- **Botšiša,** "Ke ka lebaka la eng letswalo la Tswianyana le ile fase?"
- **Morutwana yo mongwe a bale mafoko a 2.**
- **Botšiša,** "A re o tlo botša bagwera ba gagwe eng?"
- **E re,** "Re tla emiša mo lehono. Re tla tšwela pele nakong ye e tlang re raloke papadi ka kanegelo."

Thuša barutwana gore ba kgone go araba dipotšišo tša thuto ka kwešišo.

1. **Tswianyana o be bapala seletšwa sefe?** *O letša korosetena.*
2. **Na Tswianyana o be a kgopetše go ya go rutha, ba ileng go yena ba e kwa gore o be a sepetše?** *Aowa , o sepetše a se a dumelelwa. Ba mo mmotša gore o hloka go kgopela tumelelo pele a sepela.*
3. **Ba bone eng nokeng?** *Ba bone noga ya meetse.*
4. **Na Tswianyana o boile le diaparo ka moka?** *Aowa, o ile a tšhaba.*
5. **Ba ileng ge ba roga Tswianyana?** *Ba ile a se sa sepela a se a kgopela.*

Mošomo

Araba dipotšišo tša mabapi le kanegelo.	
Dipotšišo	**Dikarabo**
1. Tswianyana o be bapala seletšwa sefe?	
2. Na Tswianyana o be a kgopetše go ya go rutha, ba ileng go yena ge ba e kwa gore o be a sepetše?	
3. Ba bone eng nokeng?	
4. Na Tswianyana o boile le diaparo ka moka?	
5. Ba ileng ge ba roga Tswianyana?	

Thuto ya 7

- **Ba gopotše hlogo ya kanegelo le tatelano ya ditiragalo.**
- **E re,** “Lehono go ralokwa papadi ka kanegelo ye.”
- **Botšiša**, “Ke bomang bao e tla bago baanegwa?” Tswianyana le ditswianyana tša moagaišane.
- **Botšiša,** “**K**e mang e tlo bago Kgogo le Baile?”
- **Botšiša,** “Ke mang yo e tlo bago noga ya meetse?”
- **Botšiša**, “Ke mang yo a tlo anegago kanegelo?”
- **E re,** “Ba bangwe ba tla thuša baanegwa.”

Papadi e ya thoma. Ba thuše ge ba sa gopole tatelano ya ditiragalo.

Mošomo

Araba dipotšišo tš di latelago. **Dipotšišo**	**Dikarabo**
Ke mang moanegwathwadi?	
Re hweditše thuto e fe kanegelong ye?	
Ke bomang baanegwa ba bangwe?	
Sephetho sa kanegelo ye ke sefe?	
E reng hlogo ya kanegelo ye?	